

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

3 BIND

HEFTE 1

LYNGBY-BOGEN

1946

UDGIVET AF
HISTORISK-TOPOGRAFISK SELSKAB
FOR LYNGBY-TAARBÆK KOMMUNE

Historisk-topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk Kommune.

Selskabet er stiftet ved et Møde paa Grundtvigs Højskole den 27. Oktober 1927 og har til Formaal at vække Interesse for og fremskaffe og udbrede Oplysning om Lyngby-Taarbæk Kommune i Fortid og Nutid i historisk, topografisk, økonomisk og kulturel Henseende. Formaalet søges opnaaet ved Arbejde i Studiekredse, ved Afholdelse af Foredrag og ved Udgivelse af Skrifter.

Medlemsbidraget er 2 Kr. aarlig for det første Medlem af en Husstand, 1 Kr. for hvert af de øvrige.

Lyngby Bibliotek modtager Indmeldelse af nye Medlemmer.

Fru Gyrith Lemche.

Gyrithe Lemche.

Historisk-topografisk Selskabs Stifter.

Fru Gyrithe Lemche blev født den 17. April 1866 i St. Kongensgade i København. Hendes Fader var Skolebestyrer Hartvig Frisch, som først havde „Borgerdydskolen“ i St. Kongensgade, men senere flyttede til sin nyopførte Skole „Lyceum“ i Farimagsgade ca. 1872. Fru Lemches Moder var Datter af Proprietær, cand. theol. Charles Mourier, der ejede „Idasgaard“ ved Slagelse og „Høveltegaard“ ved Bloustrød, indtil han solgte denne i 1879. Skolebestyrer Hartvig Frischs Moder var født Tutein af den kendte Købmandsslægt, hun var født i Vestindien. Mourier'erne stammede fra reformerte (kalvinistiske) Præster, der udvandrede fra Frankrig, da det nantiske Edikts Ophævelse i 1685 vanskeliggjorde Opholdet i Frankrig for Hugenotterne.

Fru Lemches Fader flyttede i 1872 fra St. Kongensgade til det gamle „Rustenburg“ i Lyngby, hvor Familien boede i 4 Aar, til den i 1876 købte „Vilhelminelyst“ i Bondebyen i Kongens Lyngby. Denne Bygning var opført ca. 1810 paa den udflyttede Hvidegaards Gaardsplads. Familien boede her til 1892. Her paa denne gamle, smukke Lystgaard i de smukke Omgivelser midt i det gamle Bysamfund boede Gyrithe Frisch den største Del af sin Barndomstid og sine første Ungdomsaar.

Den unge Gyrithe Frisch's Ønsker gik i Begyndelsen ikke i Retning af det akademisk-litterære, tværtimod ønskede hun i sin pure Ungdom et Livsvirke indenfor de rent praktiske Omraader, saaledes ønskede hun oprindeligt at lære Mejerifaget.

Imidlertid fik hun dog Lyst til at blive Student, Faderen var jo Stifter og Ejer af Latinskolen „Lyceum“, men han ønskede ikke, at hans Datter skulde studere. Gyrithe Frisch læste saa hjemme paa egen Haand og fik sin tre Aar ældre Broder, Aage Frisch, til at hjælpe sig med Latin og Græsk, og først da hun var fyldt sit 18. Aar, gav Faderen hende Lov til at følge sin Lyst. Hun søgte da et Kursus, som Frk. Zahle havde oprettet i sin Pigeskole, og gik op til Artium i 1887. Aaret efter blev hun cand. phil. hos Høffding. Hun begyndte at studere, men Forholdene ved Universitetet tiltalte hende ikke, hvorfor hun gik over til at være Lærerinde, først for Børnene paa „Schäffergaard“, senere i 1891 ved „Lyceum“.

Den 19. Juli 1893 blev hun gift med Læge Johan Lemche. Johan Lemche er selv her fra Egnen, idet hans Fader ejede „Nordre-Onsgaard“ i Hellerup.

Efter sit Giftermaal blev Fru Lemche fast bosiddende i Lyngby. I 1896—97 byggede hun og Doktor Lemche det store, smukke Hus paa Rustenborgvej paa en Del af Haven til den gamle Lystejendom „Rustenborg“, hvor Fru Lemche havde tilbragt 4 Aar af sin Barndom.

Ved sit Ægteskab overgik hun til at blive en fortrinlig og dygtig Husmoder og en god og kærlig Moder for de ti Børn, hun efterhaanden fik i sit Ægteskab. Ved Siden af dette sit egentlige Livsværk fik Fru Lemche dog med den særlige Dygtighed og Arbejdsevne, hun var i Besiddelse af, Tid til at ofre sig for andre Arbejdsfelter: Forfatterskabet, Kvindesagen og den historisk-topografiske Forskning.

I Perioder var Kvindesagen Fru Lemches altoverskygende Interesse.

Hun blev en skattet Foredragsholder i Dansk Kvinde-samfund Landet over, og i Dagblade, Tidsskrifter og Bøger ydede hun værdifulde Bidrag i samme Sags Tjeneste. Hendes Roman „Tempeltjenere“, som hun selv satte meget højt, er et Bidrag til Dansk Kvindesamfunds Historie.

Fru Gyrithe Lemche stiftede i Februar 1913 Lyngbykredsen af Dansk Kvindesamfund og blev dens Formand, en Stilling hun beklædte til sin Død; man kunde overhovedet ikke tænke sig nogen anden Formand, saalænge Fru Lemche levede. I en Aarrække var Fru Gyrithe Lemche Medlem af

Hovedbestyrelsen for Dansk Kvindesamfund. I Perioden 1921—22 var hun Hovedbestyrelsens Formand.

Gyrithe Lemches Bøger paa Kvindesags-Omraadet er meget skattede og meget læste saavel som hendes øvrige Bøger. Hun var 1931—37 Medlem af Forfatterforeningens Bestyrelse.

Hun glemte dog aldrig sin historisk-topografiske Interesse, som særlig blev vakt, da hun begyndte at beskæftige sig med at skrive sine historisk-topografiske Bøger. Denne Interesse blev ikke mindre ved hendes Giftermaal med Læge Johan Lemche, der selv baade dengang og senere i Livet interesserede sig overordentlig meget ikke alene for sin Fødeegn Gentoftes Historie og Topografi, men ogsaa for selve Kongens Lyngby, der paa saa mange Maader er og var knyttet til Gentofte Sogn.

Fru Lemche boede som nævnt Tid efter anden paa flere af de gamle, interessante Lystejendomme i Kongens Lyngby, men ogsaa andre interessante Lystejendomme har været i Fru Gyrithe Lemches Slægts Besiddelse, saaledes har Ejendommen „Sneglebakken“, der senere fik Navnet „Hollandia“, og som laa mellem Kongevejen og Lyngby Sø lige ved Slotshaven, været i Familien Tuteins Besiddelse fra 1783, og den smukke Ejendom „Gramlille“, der ligger over for Kirken mellem Hovedgaden og Mølledammen, havde tilhørt en fjern Slægtning, Hother Müffelmann, fra 1874. Hother Müffelmanns Moder var født Tutein.

Fru Lemches store Interesse for Egnens Historie, hendes overordentlige Evner, hendes store Flid og Nidkærlighed i Arbejdet ved at klarlægge de gamle Slægters Liv og Færd kom til at præge ikke alene hendes Forfatterskab, men hele hendes Virke.

Fru Lemches første Bøger var saaledes stærkt prægede af disse Interesser og af hendes Kærlighed og Kendskab til Lyngby-Egnen. Den første Bog, der blev udgivet i 1898, „Soedtsmanns Jomfruer“, er en Skildring fra Stiftelsen Vartov i Kongens Lyngby. En senere Bog, „De Fyrstenberg Bønder“, udgivet i 1905, er ogsaa en Skildring her fra Egnen, selv om Stednavnene er opdigtede. Fru Lemches Bøger vakte dengang ikke alle ubetinget Glæde blandt Egnens Beboere, flere af

disse saa sig selv eller deres Forfædre skildret i Bøgerne. Jeg kan endnu huske den Forargelse, der fremkom engang, Fru Lemche læste op af en endnu ikke udkommet Bog — vist nok „De Fyrstenberg Bønder“. Der skete da en demonstrativ Udvandring fra Salen, mest af Damerne. Senere lærte man jo ganske anderledes at sætte Pris paa Fruens Bøger, ogsaa her i Hjemstavn.

I det store Værk „Edwardsgave“, der udkom i Aarene 1900—1912, og som skabte Fru Lemches første Berømmelse, henlægger Fru Lemche Handlingen paa mange Omraader til Lokaliteterne i Omegnen af Kongens Lyngby. Dette Værk blev meget læst og er udkommet i fire Udgaver og er nu udsolgt. Det spænder over et stort Tidsrum lige fra Slutningen af det 18. Aarhundrede til Slutningen af det 19. Aarhundrede. Der gives i Værket en fortrinlig Skildring af Livet indenfor de store Købmandsslægter i den Tid og af hele Tidsmilieuet og af Landsteder og Landskaber.

Senere kom der andre udmærkede Skrifter hvoraf nogle med Tilknytning til Lyngby-Egnen, saaledes „Lotte van Joost“, „Fru Fama“ og „Vuggen gaar“, hvori Handlingerne foregaar i Lyngby paa gamle Landsteder ved Lyngby Sø.

Og dog er det Værk, som er nærmest knyttet til vor Egn, til Mølleaaen og de gamle Industrier langs denne, det 4-Binds Værk „Strømmen“. De enkelte Binds Navne er: „Strømhesten“, „Kobberkronen“, „De ni Møller“ og „Bækkestrand“. I dette store, fortrinlige Værk faar man alle Møllernes Historie, lige fra Munkene i Middelalderen byggede de første Vandmøller til vore Dages store Industrier.

Fru Gyrithe Lemche erhvervede sig i Aarenes Løb en enestaaende Indsigt i og Viden om Lyngby-Taarbæk Kommunes historisk-topografiske Forhold.

Fru Lemche var ogsaa interesseret i, at disse Forhold blev endnu mere udforskede, og at Kendskab herom kom ud til en større Kreds. Fruen fik efterhaanden en Kreds af Beboere i Lyngby-Taarbæk Kommune medinteresseret heri. Der kom Forhandlinger i Gang, og Forstanderen paa Højskolen indkaldte til sidst til et Møde paa Grundtvigs Højskole den 27. Oktober 1927. Her lykkedes det at stifte vort Selskab med det Formaal „at vække Interesse for og fremskaffe Oplys-

ninger om Lyngby-Taarbæk Kommune i Fortid og Nutid i historisk, topografisk, økonomisk og kulturel Henseende. Formaålet søges opnaaet i Studiekredse, ved Afholdelse af Foredrag og ved Udgivelse af Skrifter“.

Det var en Selvfølge, at Fru Gyrithe Lemche blev Formand for det nystiftede Selskab, og Fruen blev en fortrinlig Formand; hun var enestaaende inciterende paa Bestyrelsesmedlemmerne, produktiv og umaadelig interesseret. Det var en Oplevelse at høre Fru Lemche tale om disse historisk-topografiske Forhold fra gamle Tider i Kongens Lyngby. Flere af Fruens Artikler er blevet trykt i Lyngby-Bogen, som er udgivet af vort Selskab. Den første i Aargangen 1933 „Lyngby set i Rundskue fra Kirkebakken 1810“ giver en malerisk og digterisk beaandet og dog historisk korrekt Skildring af Kongens Lyngby 1810. Senere blev trykt de udmærkede Artikler „Breve fra Chr. Winther til Alvilda Müffelmann“ og „Den Bernstorffske Vennekreds i Lyngby“. Desuden kom fra Fru Lemches Haand en „Dagbog“, ført af Grosserer Peter Tutein og Hustru, ligeledes trykt af vort Selskab. Udenfor Serien kom et lille Skrift „En Dag i September 1770“, der ligeledes foregik i Kongens Lyngby paa Landstederne mellem Lyngby Sø og Kongevejen og paa den gamle Silkefabrik ved Kirkestræde. Alle disse historisk-topografiske Skildringer er udført med stor Viden og giver et livligt og levende Indtryk af Tidens Kolorit.

Fru Lemche arbejdede ogsaa stærkt for at bevare de historisk-topografiske Værdier i vor Kommune. Fruen var i mange Aar Medlem af Danmarks Naturfredningsforenings Hovedbestyrelse og bidrog derigennem til at faa gennemført visse Fredninger saavel af Bygninger som af Landskaber.

Fru Lemche var paa Vagt overfor ethvert Forsøg paa at ødelægge overleverede Værdier i Kommunen, det være sig Nedrivning af værdifulde, gamle Huse eller Ændringer ved Aaen eller Lysthaverne. Et lille Monument over Fru Lemches Arbejde for at bevare og hæge om de gamle Minder staar i Fru Lemches Have paa Rustenborgvej, nemlig en lille Pavillon, opført af Peter Tutein paa „Sneglebakken“ i 1792 og tegnet af Abildgaard. Da Pavillonen skulde fjernes fra sin gamle Plads, skænkede Fabrikant Georg Binder den til Fru

Lemche, og Doktor Lemche lod da Tømrermester Chr. Christiansen køre den paa en Blokvogn i fuld Skikkelse nedad Hovedgaden og Rustenborgvej og sænke den ned paa en i Forvejen støbt Sokkel.

I Aarenes Løb skrev, iscenesatte og arrangerede Fru Gyrithe Lemche adskillige Komedier, Tableauer, Basarer m. m. til Opførelse paa Hotellerne i Kongens Lyngby. Som Regel gav disse Forestillinger et Overskud, og disse Overskud sammen med enkelte andre Indtægter blev henlagt til et Fond paa 10.000 Kr., af hvilket der dannedes et Legat med Dansk Kvindesamfunds Lyngby Kreds's Navn, der er til Støtte for Lyngby-Kvindes Uddannelse til Selverhverv, og som fordeles til unge Lyngby-Piger.

Det er ogsaa værd at mindes den meget smukke Udstilling af gamle Møbler og Malerier fra Kongens Lyngby, som det lykkedes Fru Lemche som Formand for Historisk-Topografisk Selskab at samle paa Hotel Lyngby. Ved denne Lejlighed kom mange interessante og værdifulde Ting frem, og man blev bekendt med mange Billeder af betydelig historisk-topografisk Interesse.

I 1940 mærkede Fru Lemche, at Kræfterne ikke mere slog til til alle de krævende Opgaver, hun havde paataget sig. Hun trak sig derfor tilbage, blandt andet fra Formandsskabet i historisk-topografisk Selskab. Det var et uerstatteligt Tab for Selskabet, ingen vil kunne erstatte Fru Lemche fuldt ud, hverken som Leder af Selskabet eller som bidragydende til Selskabets periodiske Skrifter. Selskabet søgte at udtrykke sin Taknemmelighed for det, Fru Lemche havde været for Selskabet, blandt andet ved at udnævne Fruen til sit eneste Æresmedlem.

Den 3. Februar 1945 døde Fru Gyrithe Lemche. Deltagelsen ved Fruens Død og Begravelse var overordentlig stor fra hele Landet ogsaa fra Kongehuset. I Dagblade og Ugeblade fremkom mange udmærkede Mindeartikler. Fra Kongehuset og de store landsomfattende Foreninger, Dansk Kvindesamfund, Forfatterforeningen og mange andre Sammenslutninger og fra vort Selskab søgte man at vise Fruen den sidste Ære.

Efter Fru Lemches Død er der paa Initiativ af disse Sammenslutninger rejst en Mindesten for hende i Sorgenfri Slots-

Dronningen nedlægger Blomster ved Mindestenen for Fru Lemche.

have mellem Slottet og Aaen paa den aabne Plads lige over for Schalls gamle Musikhus, et Sted som Fru Lemche nærrede stor Interesse for og tit omtalte. Mindestenen afsløredes paa Fru Lemches Fødselsdag den 17. April 1946 i Overværelse af Dronningen, Doktor Lemche og Familie og en stor repræsentativ Forsamling. En smuk Højtidelighed, en smuk Mindesten paa en smuk Plads for et begavet og godt Menneske.

J. A. C. Rastrup.

„Minderuner“.

Af Kredslæge *Johan Lemche.*

Opfordret af Redaktionen af „Lyngbybogen“ til at fortælle lidt om mine Erindringer fra min første Lyngbytid, sætter jeg mig til at lade Tæppet gaa op for de guldrandede Mindeblade, som nu skal passere forbi som Kalejdoskopbilleder fra en Tid, der ligger indtil 70 Aar tilbage i Tiden.

Thi mit første Bekendtskab med „Kongens Lyngby“ faldt ikke sammen med min Nedsættelse her som praktiserende Læge. Fra mit Hjem Nordre-Onsgaard ved Hellerup var der allerede i mine Barndomsaar fra mit 10.—12. Aar spundet en Traad, der knyttede mig til Lyngby, idet min Far var Medlem af „Lyngby borgerlige Forening“, som dengang, midt i Halvfjerdserne, havde Mødelokaler paa Hôtel „Rustenburg“, der just — efter at være opført i 1868 — stod i sin Glansperiode under Restauratør Preislers og hans Søstres udmærkede Ledelse, langt overgaaende sine Konkurrenter her i Byen i Retning af Komfort og Elegance. Og da Foreningen ogsaa dengang holdt Juletræ for Medlemmernes Børn, faldt der jo ogsaa en glad Aften af til „Onsgaardsdrengene“, idet vi ældste 3 Drengene, som nu alle er over 80 Aar, kørte med Far og Mor til Julegilde i Lyngby, vel indrullede i Tørklæder og Tæpper.

Der lærte vi en stor Del af Egnens Børn at kende, og mange af disse Bekendtskaber udviklede sig i Aarenes Løb til Venskab, der holdt for hele Livet. Af Familier her fra Byen, der knyttedes saadanne Bekendtskaber med, kan nævnes Egnens ledende Arrangør og Festtaler, Redaktør Carl Herdahl og hans talrige endnu her levende Familie. Endvidere Jernstøber Bentzen og hans Døtre (Elisabeth og Inge-

borg) — Sønnen var noget yngre end vi — Kammerraad Carl Lunds Familie paa Carlshøj (Bertine, Henrik og Jørgen), Kammerraad Chr. Jacobsens Døtre (Sofie, Dora og Marie), Kammerassessor Olsens Sønner (Thorvald og Ernst), Familien Thullesen, Boghandler Petersen og hans Børn, Slotsforvalter Rostrups to Døtre (Hedvig og Elisabeth), Proprietær Georg Jensens Familie paa Ulrikkenborg med Sønnerne Carl, Vilhelm og Georg, Møller Kofoeds Familie, Gaardejer Nielsen fra Fuglsang i Virum, Lærerne Hammelev og Skjoldager og deres Familie, ja selv daværende Henrik Olsen (senere Cavling) fra Fredlighed fandt Vej til Hôtel Rustenborgs Dansegulv, hvor han svang sig som Maskinlærling i Dansen, nærmest lignende en Muddermaskine i et oprørt Vand. Ikke at forglemme den smukke og blide Ida Olsen, Datter af Hospitalsforstander Olsen paa „Gamle Drewsens Minde“ i Lyngby. Hertil kom naturligvis en Mængde af Byens andre Borgere, som jeg dog ikke har tydelige Minder om.

Men ogsaa fra hele Omegnen samledes Folk her til Fest. Jeg erindrer Gaardmænd fra Ordrup (Niels Peter Jacobsen fra Teglggaard, Anders Nielsen fra Hyldegaard, Per Persen fra Damgaard o. s. v.). Ogsaa Skolelærer og Komponist Ole Jacobsen, der ikke alene har skrevet Musiken til „Den lille Ole med Paraplyen“, men ogsaa har komponeret en Del god Dansemusik, af hvilken han har tilegnet en smuk Komposition til „De unge Damer i Lyngby borgerlige Forening“, og til hvis Toner vi svang os.

Fra Ballerup, Herløv, Søborg, Gladsaxe, Bagsværd, Øverød, Søllerød, Bregnerød, Buddinge — ja kort sagt fra hele Egnen kom Ekvipager rullende til Bys, naar der gik Dans paa Hôtel Rustenborg. Og det kneb jo ofte med at skaffe Plads i „Holland“s Rejsestald til alle de mange Køretøjer. Ved andre Lejligheder — Skovture om Sommeren og Kaneture om Vinteren — fik man Indtryk af den Velstand, Bønderne endnu dengang var i Besiddelse af, ved at betragte deres flotte Forspand, Vogne, Kaner med pragtfulde Kanetæpper og flotte Klokkespil. Nogle af de flotteste var maaske nok Storbønderne fra „Søborggaard“, „Maglegaard“ og „Marielyst“ i Søborg, hvor Slægterne Montebello Møller, Carl Schubart og Nikolejvitz (ogsaa kaldet „Lejvitz“) Møller residerede.

Deres Døtre havde man paa Grund af deres Fædres alt-dominerende Myndighed en vis Respekt for, skønt jeg ganske vist har besøgt „Belle Møller“, som han kaldtes, paa „Søborggaard“ i min tidligste Barndom og leget med hans ældste Datter, Helga, — jeg havde nær tilføjet „hin fagre“, for hun var navnlig som 16-aarig en meget smuk Dame. Ogsaa den veltalende, spøgefulde og af virkelig Humør struttende Gaardmand Jørgen Jensen fra „Snogegaard“ i Vangede, der forlystede os med sine straalende Bordtaler, bør nævnes. Endvidere Kammerraad Vilhelm Nielsen med Familie fra „Vilhelmshaab“ i Jægersborg Allé, Proprietær Jens Peter Nielsen fra Kildegaard, Gaardmand Peter Petersen fra Ellegaard, Gaardmand Lars Larsen fra Bakkegaard og Gaardejer „Per Jørgen“ fra Gammelmosegaard og deres Familier — ja mange, mange flere, som det bliver for vidtløftigt at nævne.

Men Barndomstiden svinder hurtigt, og da jeg blev 15 Aar og konfirmeret i 1878, blev jeg jo med Hensyn til Børnejuletræer regnet for Voksen og kunde ikke komme med til Juletræet i December 1878. Det var jeg ikke saa lidt ked af, for vel var der lovet mig, at jeg skulde komme med til de Voxnes Julebal i Januar 1879, men der var jo intet Juletræ, og jeg var jo nok klar over, at eet er at være ældst i et Børneselskab, et andet at være yngst i et voxent — man kunde jo let drukne i et saadant.

Det skulde dog gaa bedre, end jeg havde turdet vente. For det første fandt jeg paa at skrive en Julesang til Juletræet ved Børnefesten — mit overhovedet første Forsøg paa Digterbanen — og det lykkedes virkelig at tilfredsstille Bedømmelseskomitéen paa en saadan Maade, at Sangen blev antaget og sunget; og stolt var jeg, da jeg ved Festen saa selveste Hr. Pastor Peter Rørdam mellem de to Kantorer, Lærerne Hammelev og Skjoldager skride majestætisk i Spidsen for Optoget omkring Træet, omtrent som man kunde tænke sig et katolsk kirkeligt Optog, syngende mit Jule-Epos med den dybeste Alvor. — Thi naturligtvis var „Digteren“ inviteret med til Festen.

Men for det andet forløb ogsaa de Voxnes Julebal mere tilfredsstillende end ventet. Ved min første Indtræden i sort Diplomatfrakke (15 Aar gl.) blandt de mange voxne Herrer,

hvoraf kun nogle faa var i „Kjole og Hvidt“ — det var ikke Mode blandt Bønder dengang — traf mit Øje en yndig, smuk, ung Pige med et henrivende Smil. Det traf sig saa heldigt, at hun var Kusine til en af min Barndoms kvindelige Legekammerater, der stod ved Siden af hende og præsenterede mig for hende, og Kontakten var øjeblikkelig sluttet, skønt hun vel nok var et Aars Tid ældre end jeg. Men heldigvis har min Højde altid reddet min unge Alder. Det er naturligvis for meget sagt, at vi dansede sammen den hele Aften, for det kunde man ikke den Gang. Det vilde være at kompromittere den unge Dame. Men jeg tør nok sige, at „Bænkeraden“ fik noget at snakke om alligevel, for saa tit det var muligt at nærme mig hende, var jeg der. Det var afgjort, at der laa Fremtiden for mig — koste, hvad det vilde.

Klokken blev som sædvanlig ved disse Baller 5 om Morgenen, inden Ballet var sluttet med Champagnegaloppen og „vor sultne Kat“ som Kehraus, og Far og jeg kørte hjem i Kane med klingende store Malmbjælder paa Hesteryggen. Jeg holdt Linerne, men det er for meget sagt, at jeg kørte Hesten, for Aftenens Kalejdoskopbilleder svævede bestandig for mit indre Blik, som navnlig uafslædig fæstede sig ved Mindet om „Festens Dronning“, og lidt efter lidt lullede jeg i Forbindelse med den idelige øredøvende Bjældeklang blideligt i Søvn. Heldigvis var Hesten kendt med Vejen, saa vi slap hjem uden Vanskelighed. Efter en halv Times god Søvn i Sengen maatte jeg op og i Skole, for at svigte sin Skole for sine Fornøjelsers Skyld kendtes ikke i de Tider.

Men nu Enden paa Eventyret, den skønne „Festens Dronning“! — Naturligvis gik jeg i de følgende Uger og spekulerede paa, hvor jeg monstro kunde træffe hende. Men, da dette Haab efterhaanden blev tyndere og tyndere, blegede Indtrykkene af og blandedes efterhaanden op med andre, mere nærværende, saa jeg i Grunden var ret rolig, da jeg et Par Aar efter hørte, at hun var blevet gift med min Skrædder, der var let rødhaaret. Jeg havde dog endnu saa megen Følelse tilbage for hende, at jeg ynkedes over, at hun skulde lade sig nøje med en i mine Øjne saa lidet præ-

sentabel Mand. Men, da jeg atter nogle Aar efter som Student traf hende selv oppe i hans Forretning, brast Drømmen tilligemed de sidste sprøde Følelsesstrænge for hende, da jeg gensaa hende som en blegfed Matrone, der udelød enhver Tanke om fordums Skønhed. Da undte jeg ham hende af mit ganske Hjærte, og vendte mig om til andre Egne af Jordkloden.

Aaret efter — i Efteraaret 1879 — overraskedes vi paa Onsgaard med en Skrivelse til Far fra hans gode Ven og Duskammerat, Redaktør Carl Herdahl, i hvilken han højtidelig ansøgte om, at vi 3 „Onsgaardsdrengene“ vilde opføre „St. Bededagsaften“ — som netop spilles af 3 Personer — ved en Fest i „Lyngby borgerlige Forening“. Skrivelsen var — formentlig for at gøre Indtryk paa de unge Herrer paa Onsgaard — underskrevet af 8 af de smukkeste unge Damer i Lyngby. Da der endnu lever nogle af dem, tør jeg ikke navngive dem.

Denne — om jeg saa maa sige — besynderlige Idé maa være opstaaet fra det Ry, nogle beskedne Komodieaftener paa Onsgaard havde skabt, hvor vi og vore Kammerater fra København, Ordrup o.s.v. hver Vinter plejede henimod Jul at spille nogle af Far skrevne Komodier. Da vi gerne inviterede Børn med fra Lyngby, Ordrup o.s.v. til at se derpaa, er Rygtet om disse „dramatiske Talenter“ aabenbart fløjet viden om. Ja, „Ry“et var endda saa mægtigt, at en af de unge Piger fra Ordrup kom hjem fra Festen og fortalte sine undrende Sødskende, at hun havde været „i det kgl. Teater paa Onsgaard“. Højere kunde den gamle Gaard sikkert ikke komme i Ry, selv om den i sin Tid i sin Sommerlejlighed havde rummet Berømtheder som „Gamle I. P. E. Hartmann“, der boede en Del af Aaret paa Gaarden, hans Svigersøn N. V. Gade, Mægler Martin Henriques, Komponisterne Fritz og Victor Bendix, Vexelmæglerne Cohn og Lorck, Apothekerne Alfred og Otto Benzon og deres Fætter, Livlægen Professor Vilh. Benzon foruden, at Teatergreven Chr. Danneskjold-Samsøe og hans smukke Frue, Wanda Zartmann, og mange flere havde aflagt Besøg der.

Naa, Komodieaftenen kom, og Bagersvend Bech (alias: undertegnede) tog sine Kegler paa:

Nej, Bagersvend, gaa væk!
 Jeg bliver Mester Bech;
 Som saadan skal maaske
 I snart mig se!

Efter denne vellykkede Aften var det en Selvfølge, at vi Aaret efter atter kom paa „Lyngbybrædderne“ med en lille Enakter: „Faust og Margrethe“, og i 1881 samlede vi en stor Forsamling om to Stykker: „Jens Støvring“ og „En lille Datter“. Til den Ende havde jeg faaet nogle af mine Skolekammerater med fra København, som jeg samme Aar havde spillet sammen med i en Skolekomedie paa „Hofteatret“ paa Christiansborg — vistnok den sidste Aften dette brandfarlige Teater blev anvendt til Komedie. Til Instruktør havde vi den bekendte komiske Skuespiller Victor Neumann, en Broder til Sophus og Mathilde, senere gift Nielsen, der her fik sin Teaterdebut som „den lille Datter“, og som med sit dengang udprægede Talent (ca. 21 Aar gl.) udførte denne Rolle med straalende Humør. Mange Aar efter — ca. 1940 — mødte jeg hende i Hundested, og hun spurgte mig med sit straalende, brede Smil, om jeg kunde huske, da vi holdt Prøver paa min Fars Høloft paa Onsgaard. Thi dér holdt vi ganske rigtigt vore Prøver. Kun Generalprøven fandt Sted paa „Hotel Lyngby“, hvor Stykkerne blev opført.

Komedien var arrangeret for at skaffe Penge til Opretelsen af et Børneasyl i Vangede, og Far havde skrevet en Prolog, som blev fremsat af min Broder, Arkitekt Søren Lemche, klædt ud som en Arbejdsmand, og endte saaledes:

Hav Tak for hver en Guldfugl her vi fangede!
 Æ'bødist, Jens Pe'sen fra Vangede!

Min Broder fremsagde Prologen i sjællandsk Bandedialekt, og hele Aftenen gik Folk rundt og ledte efter den mærkelige Arbejdsmand, der var i Stand til at frembære en saa formfuldendt Tak.

I 1882 var jeg blevet Student, og atter skulde her jo ske noget, hvorfor en Ven af mig — nuværende Dr. Vilh. Ryder i København — og jeg optraadte med „Gluntarne“ som Indledning til et Bal i Foreningen i Lyngby. Og senere stiftede jeg — sammen med nogle Lyngbyvenner — den første „Lyng-

bykredsens konservative Klub“, der dog ved sit første Forsøg paa selskabeligt Samvær led frygtelig Fiasco, idet der til Ballet kun var mødt — som det senere spøgefuldt sagdes: „ét eneste Par“. Selv om Rygtet overdrev, var det dog vitterligt, at Tilslutningen var meget ringe. Men vi, der var mødt, morede os godt nok.

Under min Studietid og mit Studieophold i København kom jeg meget lidt til Lyngby, men jeg var dog med i 1888 ved Festen paa Hotel Rustenborg, som Højres Arbejder- og Vælgerforening havde arrangeret i Anledning af Chr. IXs 25 Aars Regeringsjubilæum, hvor Egnens Folk for første Gang saa den nylig her til Birket komne Birkedommer Oldenburg og hans statelige Frue, f. Suenson. Ved Banketten var jeg blevet placeret ved Siden af daværende Landbrugskandidat Sonne — den senere kendte Forpagter og Landstingsmand, som jeg iøvrigt kendte andetsteds fra. Han var ansat herude ved noget Landbrugsvæsen, efter at han den afvigte Sommer var blevet hædret med den kongelige Guldmedaille for sit udmærkede Arbejde med Ordningen af „den store nordiske Udstilling“ i København, og han havde sin smukke unge Forlovede med.

Efter Bordet vandrede hele Selskabet med Birkedommeren i Spidsen i Procession ud i Byen for at tage dens Illumination i Øjesyn. Og først derefter begyndte Dansen.

Da jeg i Sommeren 1889 havde faaet min Lægeeksamen, mødte jeg en Dag ved en Husflidsudstilling i „Ordrup Kro“ Købmand Lauritz Møller og Hustru fra Lyngby, og de opfordrede mig til at nedsætte mig som Læge i Lyngby, men den Gang havde jeg bestemt mig til at gaa Hospitalsvejen og sagde dem dette. Jeg fik da Ansættelse som Kandidat fra 1. August paa St. Johannes Stiftelsen i København sammen med min Skolekammerat, senere Overlæge, Øjenlæge Chr. F. Bentzen og Dr. Viggo Christophersen. I Løbet af samme Efteraar var det, at Dr. Goldschmidt, som praktiserede her i Lyngby, blev ret syg, hvorfor Far fra sine Venner dér fik Opfordring til at sende sin Søn til dem som Læge. Far bragte mig denne Meddelelse, men jeg vægrede mig stadigt, fordi jeg ikke vilde gaa Glip af min Hospitalsuddannelse. Men saa fandt Dr. Christophersen og jeg ud af, at, hvis vi nedsatte os

i Kompagni, kunde vi skiftes til at tage ind paa Hospitalerne og faa vor Uddannelse, og en Aften tog vi begge op til mine Venner paa Carlshøj hos Kammerraad Carl Lund for at vejle Stemningen. Kammerraad Lund var noget betænkelig ved, at vi var to; han havde helst set, at kun jeg nedsatte mig, men ellers lovede han os Støtte.

Og saa skete det da, at vi annoncerede i „Københavns Amts Avis“, som den Gang var eneraadende her paa Pladsen, at vi nedsatte os d. 1ste Dec. 1889.

En Lejlighed fandt vi hos Fabrikant Sophus Pritzel i hans røde Bygning over for „Hotel Lyngby“, ved hvilken han ogsaa indrettede en Stald til vor Hest og en Vognport til vor høje, flotte Ekvipage.

Men nu opstod der et Dilemma, — for den 1ste Dec. faldt paa en Mandag, og, var der noget, Far var angst for, saa var det for at begynde noget en Mandag. Han bad os da om at vente til Tirsdag. Men ingen af os unge havde Komplekser i den Retning, saa til stor Bekymring for Far fastholdt vi alt-saa vor Beslutning.

Men Lykken er jo ofte bedre end Forstanden. Det traf sig nemlig saa heldigt — for Far, — at der Søndag Aften d. 30. Nov., da vi rummesterede for at faa vor Lejlighed bragt i Orden, indfandt sig en Patient, en Karl fra Virumgaard, som havde Fnat, og saa var Konflikten hævet. Han fik sin Fnat-salve, og vi fik — en lang Næse, for Penge saa vi aldrig derfor. Men det var maaske det lykkeligste Omen for en heldig Start; thi siden gik det jo godt. Rigtignok sad vi endnu 3 Dage efter — om Onsdagen — og havde endnu ikke set noget til Patient Nr. 2, hvad der foranledigede mig til at sige til Christophersen: „Schon Mittwoch, und noch kein Nigger!“ — hentydende til „Fliegende Blätter“s bekendte Løvebillede med Teksten: „Schon Mittag, und noch kein Nigger!“ — men det varede kun til om Torsdagen, saa fik jeg mit første Besøg, en Patient med Angina, der boede i det usleste af de smaa Huse ved Aastræde. Det kan man kalde at begynde fra Grunden af, og det maa da lønne sig, for 9 Aar efter blev jeg kaldt til „Sorgenfri“. Jeg havde da i de forløbne Aar gaaet hele Rangstien igennem fra neden af.

Selv om Lægegerningen nu efterhaanden lagde en Del Beslag paa min Tid, var Skuespilleren i mig da ikke helt gravlagt. I Sommeren 1890, da Proprietær Emil Piper var Formand for Sygekassen, som dengang hed: „Lyngby Arbejderforening“, skulde der skaffes nogle Penge for at støtte den den Gang endnu ikke anerkendte Sygekasse; og til den Ende skrev han en Komædie, i hvilken jeg skulde optræde som „Syngepige“ og Købmand Lauritz Møller som en gammel Gnavepotte, der ærgrede sig over alt det nye, der skete i Byen. Han ærgrede sig over „at nu de lægger Banen ud paa Georg Jensens Mark“ (den nye Banelinie og den nye Jernbanestation byggedes netop i Aaret 1890—91). Et af Versene lød saaledes:

„Den ægrer mig, den Cyclesport,
Selv Damer sidder op
Paa Singers, Humbers, Tandem fort,
I susende Galop!

∴ Uh! Hvor det ægrer mig! ∴:

Ja, I ka' aldrig tro, hvor det ægrer mig!“

.. Som Syngepige gjorde jeg formidabel Lykke, naturligvis fordi de burleske og overdrevne Løjer morede det velvillige Publikum. Og, da Forestillingen gentoges Dagen efter (det var en 2-dages Fest), mødte min Kompagnon med en stor Potteplante, som han under Tilhørernes Jubel hev op paa Scenen til mig, saa Urtepotten smadrede, og jeg blev til Grin. Selvfølgelig kunde han af Konkurrencehensyn ikke unde mig min Triumf.

Fru Piper havde udstyret mig med en henrivende, kulørt, kort men struttende Kjole, som jeg kom ind med i en Æske og iførte mig for aabent Tæppe til stor Moro for Publikum.

Samme Aften optraadte jeg forresten ogsaa som virkelig Solosanger med Komponisten Alfred Toft som Akkompagnatør.

Aaret efter var jeg atter paa Brædderne i et lille Stykke: „En Desertør“, som var skrevet af den mig da ukendte cand. phil. Gyrithe Frisch, og som spillede til Indtægt for nogle brandlidte Familier. Det traf sig saadan, at Forfatterinden kom

til at spille Elskerinden i Stykket, og jeg Elskeren, og det gjorde vi altsaa saa godt, at vi overhovedet ikke afgav vore Roller før ved min Hustrus Død i 1945.

Ved samme Lejlighed opførtes iøvrigt Carl Møllers Farce: „Naar man har Fanden til Morbror“, men der var jeg kun Instruktør.

I 1891 om Foraaret fandt nogle Damer i Lyngby paa at oprette en „Fransk Forening“, hvor man kom sammen hos hverandre og oplæste franske Skuespil med fordelte Roller. Den var stiftet af Skolebestyrerinde, Frk. Marie Hansen, Frk. Ida de Meza og Malerinden Frk. Julie Hamann, og de øvrige Medlemmer var den unge Apotheker Friis og Hustru Dagmar, f. Clauson Kaas, Malerinden Frk. Marie Thornam, Lærerinde, Frk. Pritzel, Lærerinde, cand. phil., Frk. Gyrithe Frisch, stud. mag. Frederik Hansen, Broder til Skolebestyrerinden, og jeg selv.

Foreningen var jo nærmest en selskabelig Forening, men havde dog den uskrevne Lov, at der ikke maatte tales andet end „fransk“ før Kl. 10, da Kaffen serveredes. Og dette blev ret strængt overholdt, skønt Konversationen før 10 nærmest vedligeholdtes af de særlig sprogkyndige Damer, Marie Hansen, Ida de Meza, Julie Hamann og Gyrithe Frisch, men efter 10 fik vi andre jo ogsaa Munden paa Gled i vort eget Tungemaal og saa gik „Knævren“. Men saa Kl. 11 kom Aftenens „Clou“ for mig, idet jeg med en Olielygte paa Maven maatte ledsage alle Damerne hjem gennem Byens ægyptiske Mørke, hvor man næsten ikke saa anden Belysning end Rejsestalden „Hollands osende Lygteskær“, naar ikke Bager Hamann var i København, for saa brændte Byens „straalende“ elektriske Lys fra Bagerens Lysfabrik til efter Nattoget. — Det var en i Byen saa almindelig kendt Nattevandring, at, naar Folk kom om Natten fra Toget og saa en Klump Damer med en Hætte i Spidsen med Lygte paa Maven, sagde de: „Naa, der gaar Doktoren med sit Harem“.

Selskabeligheden i den franske Forening tog dog efterhaanden saadan overhaand, at vi i Sommeren 1891 fik arrangeret en Skovtur til Vogns til Skodsborg og Klampenborg, som endte om Natten paa „Dyrehavsbakken“, og som min Hu-

stru senere har skildret ret sandfærdigt i sin lille fornøjelige Novelle: „Naar Dagen, den kommer, er vor Sommer forbi“.

Endelig den 30. Januar 1892 fandt Gyrithe Frisch og jeg hinanden ved en af disse Nattevandringer, hvor jeg havde arrangeret det saa snideligt, at hun blev den sidste, jeg fik at sørge for — og det for Resten af Livet. Naar jeg nu tilføjer, at Gyrithe efter vor Bryllupsrejse til Tisvilde i Sommeren 1893 skrev 2 Komediestykker, som blev spillet paa Hotel Lyngby i Vinteren 1893—94, og at jeg havde en Rolle i begge Stykkerne, er jeg til Ende med mine dramatiske Præstationer, — thi efter den Tid overlod jeg Scenen til yngre Kræfter, idet jeg selv udelukkende holdt mig til musikalsk Optræden.

Det ene af de ovenfor omtalte Stykker hed: „Ferieliiv“, i hvilket jeg havde Hovedrollen som „Student Bjørn“; det andet var en Dramatisering af Oehlenschlagers „Thors Rejse til Jotumheim“, til hvilken Dr. Christophersen havde skrevet en morsom Musik, og hvor jeg sang „Thor“s Parti. Stykket blev smukt iscenesat af Gyrithes Søster, Fru Asta Iversen. Begge Stykker gjorde stor Lykke, og det sidste blev 25 Aar efter genspillet paa „Hotel Lyngby“s Teater, hvor min ældste Søn, Operasanger Hans Henrik Lemche, sang „Thor“s Parti.

Og dermed slutter jeg disse „Ungdomsminder“, „genløjet i Erindringen“, som det saa drilsk er sagt om Skuespillerinden Johanne Louise Heibergs bekendte Livserindringer.

Spredte Erindringer fra min Ungdom.

Af *Georg Lehwald*, Ulrikkenborg.

Lyngby Bys Udvikling var i den Periode nærmest stillestaaende, dog havde Hovedgaden efterhaanden udviklet sig til et Forretningskvarter, hvor de gamle straatækte Bygninger blev afløst af Forretningsejendomme.

Byens Grænse var de gamle Huse paa Bagsværdvej, Hovedgaden til Jægersborgvej og Sorgenfri Skov, ligesom Bondebyens Omraade ikke gik udover den gamle Bykærne; og naar undtages Teglværker og Gaarde, var der saa godt som ingen Bygninger mellem Lyngby By og de omliggende Byer, Buddinge, Bagsværd, Virum, Lundtofte og Jægersborg.

Mange af Hovedgadens Ejendomme var udstykket fra Ulrikkenborg, og betaler endnu Grundskat dertil. Deres Indehavere var Grundfæstere og er det egentlig endnu, idet Ejeren af Ulrikkenborg ved Ejendomsoverdragelse kan forlange nyt Fæstebrev udstedt.

Efter den daværende kommunale Valglov valgte den højstbeskattede Femtedel af Vælgerne Flertallet i Sogneraadet, og Bønderne i Sognet var gennem mange Aar ubestridt Herre over, hvem der skulde vælges her, medens Sognets øvrige Befolkning valgte den mindre Del. Bønderne valgte i Reglen Mænd af deres egen Midte, men efterhaanden som Hovedgadens Udvikling tog Fart, voksede der en stedse stærkere Opposition op herimod.

Jeg mindes et Valg, hvor Grev Trampe og Restauratør Sthær paa Fortunen var opstillet mod Hartkornslisten, og hvor, blandt andre, Gaardejer Tryde, Ørholm Bondegaard, skulde forsøges vraget. Det lykkedes dog ikke.

En kendt Læge, Dr. Goldschmidt, skrev efter Valget en Sang til en lokal Revue, hvoraf jeg mindes et Vers.

Til Orientering skal jeg meddele, at der lige havde været Folketingsvalg, hvor Kammerherre Rosen var kaaret som Kredsens Repræsentant.

Rosen blusser alt i Danas Have,
lifligt fløjter paa Fortunen Stæhr,
fløjter om, hvorlunde han og Trampe,
som for Tryde-lig maa staa i Stampe,
gratis hopper efter Rønnebær.

Sogneraadets Formand var dengang Møllejeer Peder Lund, som senere købte Engelsborggaard, der var beliggende lige over for Hotel Rustenborg.

Peder Lund var en meget original Personlighed, men en dygtig Administrator for Sognet set med Datidens Øjne, og vittig og slagfærdig, og mange Anekdoter fortæller om hans Evner i den Retning.

Forfængelig var han heller ikke, skønt Byens rigeste Mand gik han temmelig tarveligt klædt, saa at mange, der ikke kendte ham, ofte tog fejl af ham, og han havde den kedelige Vane at bande temmelig kraftigt. Sognepræsten Peder Rørdam bebrejdede ham dette, og Peder Lund svarede: „Ja, Hr. Pastor, jeg vilde gerne lade være, men (og med en Trumf paa) jeg kan ikke lade være.

Da der engang i Sogneraadet var Debat om en tiltrængt Forbedring af Fortovene samt om en paatænkt Gadebelysning, sagde Peder Lund: „De kan (og med en Trumf paa) ta'e Træsko paa, og naar det er mørkt ta'e en Lygte i Haanden, det gør jeg“.

Peder Lund var en sparsommelig Mand, han gik hver Dag op paa Stationen for at læse Avisen, og da han en Dag skulde gaa hjem, stod han et Øjeblik udenfor Stationen og kiggede efter Vejret. Da kom en fint klædt Herre ridende, sprang af Hesten og smed Tøjlerne til Peder Lund, som uden Betænkning tog dem. Da Herren havde udrettet sit Ærinde, gav han Peder Lund en Mark i Drikkepenge. Peder Lund saa nøje paa den og spyttede paa den, mens han udbrød: „Det er (og med sin sædvanlig Trumf paa) den første Skil-

ling, jeg har tjent i Dag“, hvorpaa han puttede den i Vestelommen.

Peder Lund købte Herregaarden Hald til sin Søn. Efter Handelen kørte han, i Modsætning til hvad der ellers var sædvanligt, hjem paa 2den Klasse. Han sad alene i Kupéen, men ved en Mellemstation kom en fornem Herre ind, som senere viste sig at være Baron. Baronen sad lidt og saa paa den tarveligt klædte Mand, og tilsidst sagde han: „Hør min gode Mand, har De ikke taget fejl og gaaet ind i en forkert Kupé“. Peder Lund saa lunt paa Baronen og sagde: „Det kan (og med Trumf paa) godt være“, og saa samtidig paa sin Billet: „Jo, De har min Sjæl og Salighed Ret, jeg plejer ellers at køre paa 1ste Klasse, men Skidt være med det, lad mig nu blive her“.

Baronen blev noget duperet, men gav sig noget efter i Samtale med Peder Lund, og spurgte ham om, hvor han havde været rejsende. „Jo, jeg har købt en Gaard til min Søn.“ „Det var vel en mindre Gaard“, sagde Baronen. „Nej,“ sagde Peder Lund, „det var Hald Hovedgaard“. „Saa'e,“ sagde Baronen, „men de kunde da ikke præstere nogen større Udbetaling“, hvorpaa Peder Lund svarede: „Naa, jeg plejer ikke at klatte med det, jeg gav ham det hele paa en Gang“.

Efterhaanden fik vi jo bedre Fortove at gaa paa og ligeledes Petroleumslugter, som i Halvfems'erne afløstes af elektrisk Belysning; som Ingeniør Schnor etablerede i Forbindelse med Bagermester Hamanns nye Maskinanlæg.

Denne Belysning med Kultraadslamper var ikke stort bedre og afløstes efter nogle Aars Forløb med Gasbelysning.

Men Lyngby blev den Gang berømt som den første By i Danmark, der havde elektrisk Belysning, og selv i Udlandet vakte det Opmærksomhed.

Der kom en Dag et Brev fra Paris med Forespørgsel om, hvorledes Byen var tilfreds med den elektriske Belysning, og om det kunde anbefales, at Paris skulde gaa over til denne Belysningsform.

Brevet var stilet til Le Maire i Lyngby, og mærkeligt nok boede der i Baunegaards Hovedbygning en Grosserer af dette Navn, som med Forundring modtog Brevet og sendte det

videre til Kammerraad Lund, som var Peder Lunds Efterfølger som Sogneraadsformand.

Paa Sorgenfri Slot boede i den Periode Enkedronning Caroline Amalie, som paa Grund af sin Venlighed og Lige-fremhed var elsket af hele Befolkningen.

Sorgenfri laa dengang frit uden Afspærringer, og paa Enkedronningens Fødselsdag, hvor Gardens Musikkorps spillede, var den store Græsplæne ind mod Skoven tæt besat af Byens Borgere for at hylde og hilse paa deres elskelige Enkedronning.

Hvert Foraar, naar hun forlagde Residensen til Sorgenfri, mødte Bønderne til Hest ved Vintappergaarden, ikklædt sort Frakke, høj Hat og hvide Handsker, og ledsagede som Eskorte Enkedronningen til Sorgenfri.

Nogle af dem var Medlemmer af det berømmelige Bud-dinge ridende Korps, som blev dannet i 1864 i Anledning af Krigen.

Ved Enkedronningens Begravelse i Roskilde Domkirke fik disse Bønder, der havde modtaget hende ved Sognegrænsen, tildelt Adgangskort til Domkirken — min Fader var med.

Efter Enkedronningens Død blev Slottet benyttet af de kongelige — før Prins Christian fik det overdraget. Kun Kavalierbygningen blev lejet ud til en adelig Familie.

Jeg mindes et Vers fra en Revy, som Landstingsmand Piper skrev, den Gang han var Formand for Lyngby Arbejderforening.

Den Gang var Lyngby By en By, hvor Kongen residerte og alle hans Lakajer smaa i rødt uniformerte.
Nu er det røde blevet blaåt og kun til Rest af Glansen,
Der bor en gammel graa Lakaj, jeg tror hans Navn er Hansen.

Lyngby By var i min Ungdom Samlingspunkt for det selskabelige og politiske Foreningsliv for de omliggende Kommuner, og Hotel Rustenborg var dengang det førende Hotel, hvor blandt andre den borgerlige Forening havde Lokaler, en stor selskabelig Forening med Medlemmer fra de omliggende Kommuner, som holdt flere Fester og Baller Aaret igennem, samt Skovture og Kaneture.

Og det gik dengang ikke saa formløst til som nu — Damerne i de fineste Toiletter — Herrerne i Kjole og hvidt og med hvide Handsker paa under Dansen. Der dansedes opførende Danse, Lancier og Francaise, ogsaa Sekstur, og i Reglen Kotillons i stort Arrangement.

Naar jeg tænker mig tilbage til den Tid, hvor Herrerne mødte til Bal i Kjole og Hvidt og med Balkort, *kan jeg ikke lade være* at ræsonnere over Nutidens noget stilløse Ungdom og Dans efter Niggermusik.

Sognepræsten Peter Rørdam var en meget myndig Prælat, ogsaa meget anset og afholdt.

Jeg gik til Præsten hos ham i et af hans sidste Leveaar og var den yngste af 44 Drengene, for jeg skulde gaa et helt Aar for at blive et nyt og bedre Menneske.

Jeg glemmer aldrig, naar han ved Eksaminationen ofte stod ved min Plads og kneb mig i Kinden; det var nu hans Maade at vise Venlighed paa.

Peter Rørdam var en god Taler, men kunde være temmelig skarp, hvor der kunde være Anledning dertil; han havde været Feltpræst under Krigen i 48—49—50, hvorfor han holdt Ridchest, som han benyttede meget, ogsaa naar han var paa Sygebesøg i Sognet.

Jeg mindes en Begravelsestale over en Værtshusholder, hvor Peter Rørdam tog meget kraftigt fat paa den Tilbøjelighed, Værtshusholderstanden dengang havde til at drikke med Gæsterne, og hvor denne Stands Repræsentanter var meget fortørnede over den Omgang, de havde faaet.

En Uges Tid efter sad en Kreds af dem hos Peter Liep i Hjortekærshuset og drøftede om, hvad der var at gøre i den Anledning, og Resultatet blev, at en Værtshusholder fra Taarbæk, kaldet Korsør, lovede at gaa til Rørdam og paa Stændens Vegne bebrejde ham hans Udtalelser.

Lige efter denne Beslutning kom Peter Rørdam ridende forbi, og Korsør sprang op, for efter Kammeraternes Opfordring at give Rørdam en ordentlig Salut.

Korsør fik standset Rørdam, som havde set Selskabet inde i Haven, og sagde — lidt stammende, — at Pastoren maatte forstaa, at han og hans Kolleger var fortørnede over Talen.

Pastoren maatte huske paa, at de skulde jo ogsaa leve, og saa var det tidt nødvendigt at underholde Gæsterne.

Peter Rørdam saa Korsør fast i Øjnene og lagde Haanden paa hans Hoved og sagde: „De er et godt Menneske. — Farvel, min Ven, og Vorherre være med Dem.“

Dermed var Korsør færdig, han snøftede og havde Taarer i Øjnene, da han kom tilbage til Kammeraterne.

„Naa, hvad sa'e han, hvad sa'e han.“

Korsør snøftede: „Det skal I ikke bryde jer om — han er god nok.“

Peter Rørdam besøgte ofte Enkedronningen, som satte megen Pris paa ham.

Da Jernbanen København—Helsingør blev udstykket gik Linien gennem Sorgenfri Skov, men ogsaa gennem Præstegaardens Have, for at undgaa Dæmningen over Lyngby Sø.

Peter Rørdam gik i den Anledning til Enkedronningen og fik hende til at gøre Indsigelser derimod, hvilket ogsaa lykkedes, og vor dejlige Sorgenfri Skov blev reddet fra Ødelæggelse, og selvfølgelig ogsaa Præstegaardens Have.

Naar De ser paa Billedet af Peter Rørdam i Lyngby Kirke, vil De forstaa, hvilken betydelig og myndig Mand han var.

Politiassistent, Justisraad Blom var en meget kendt Skikkelse i Datidens Lyngby.

Ikke ret høj, men fyldig, og brøsig kunde han være og var derfor ikke særlig afholdt, hvorfor hans Anstrengelser for at blive valgt ind i Sogneraadet glippede Gang paa Gang.

Vi Drengene hadede ham, fordi han straffede os med Multer, naar vi lavede lidt Nytaarsløjer.

Kongens Lyngby var i min Barndom Valgsted for den gamle Lyngbykreds, der dengang omfattede Lyngby, Gentofte, Søllerød, Gladsaxe, Herløv, Ballerup, Maaløv og Værløse Sogne.

Det var meget bevægede Valgdage i den gamle Kampkreds. Den offentlige Valghandling og de mange Vælgere fra nær og fjern bevirkede ofte, at det gik ret voldsomt til, navnlig i Firsernes Kampaar.

Jeg mindes mange Episoder fra den Tid, men jeg skal ikke drage dem frem her, de var ikke særlig flatterende for Dati-

dens unge, jeg skal kun nævne, at vi i „Politiken“ fik Betegnelsen „Grævlingene fra Lyngby“, og det anbefalede at tage Trækul i Støvlerne, naar man agtede sig til Lyngby. Redaktør Cavling havde selv haft bitre Erfaringer i saa Henseende.

De vil forstaa, at naar jeg nu som gammel Lyngbyer ser tilbage paa vor Bys Udvikling fra først i Halvfjerdserne til nu — fra dengang, da Morgentoget blev trukket af en Hest til Gentofte og derfra løb ned ad Bakke til Hellerup, hvor det blev paahæftet Klampenborgtoget — og til nu, hvor vi med 20 Minutters Drift kører med S-Banen, da er jeg ikke sikker paa, at Byens voldsomme Udvikling har været et Gode for den oprindelige Befolkning.

De gamle Gaarde i Lyngby.

Af Stadsingeniør *H. V. Rygner*, Odense.

Naar man kommer til Lyngby ad Kongevejen eller med Jernbanen og ser den forskelligartede Bebyggelse, bliver man hurtig klar over, at mange Generationer har haft deres Virkeplads her; men først naar man er naaet til Kirken og kommer om bag ved den, faar man Vished for, at Lyngby er en gammel By med en Historie, der strækker sig mange Aarhundreder tilbage i Tiden.

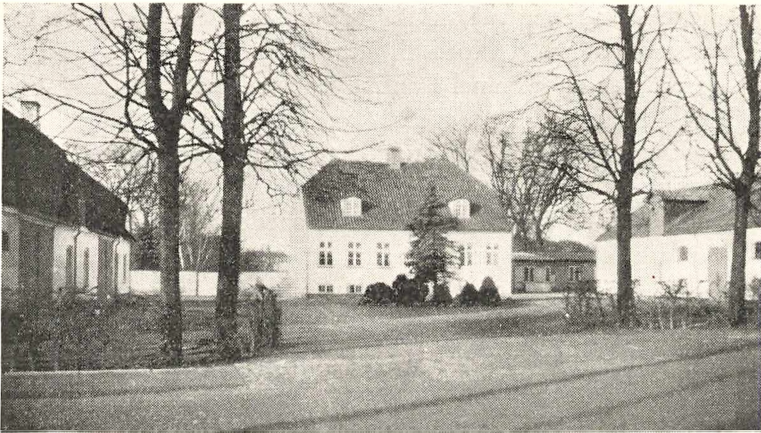
Her ser man nemlig de gamle Gaarde, først Præstegaarden og Resterne af Ulrikkenborg og oven over Smedebakken alle de andre Bøndergaarde, hvis Jorder strækker sig mod Øst til Fortunen og mod Nord til Lundtofte.

De danner en gammel Landsby, men ikke som Landsbyer er flest. At Kirken ligger for sig paa en Bakketop i Udkanten af Landsbyen er dog ikke noget sjældent Syn, da de gamle Kirkebyggere med Forkærlighed valgte en saadan højt beliggende Byggeplads, medens Byens Gaarde og Huse blev lagt efter andre Linier. Men Lyngby er ikke en Rundby, hvor Bebyggelsen danner en Ring uden om en aaben Plads, eller en Langby, hvor en Færdselsvej er det overvejende Hovedtræk i Byen. Naturforholdene her i Lyngby medførte, at Bebyggelsen blev lagt dels ved Foden af det stigende Terræn, dels paa det høje, flade Land, hvor Vejene til Fuglevad, Lundtofte og Fortunen danner en tregrenet Gaffel.

Den gamle Landsby er nu et særligt Kvarter af Byen, afgrænset mod Vest af Mølleaaen og mod Øst af de lave Enge, hvor Fæstningskanalen en Tid skar sig igennem Byen.

Baunegaard før Branden (Matr. Nr. 6).

Baunegaard efter Branden.

Terrænet ligger højt, og man har derfra en smuk Udsigt til Sorgenfri Slot og mod Syd til Hovedstadens Taarne og Spir.

Her laa de gamle Gaarde og imellem dem de gamle Huse, der tilsammen udgjorde Landsbyen. I Begyndelsen af forrige Aarhundrede kom dertil en Række Landsteder, som ejedes af velstaaende Københavnerne, der ønskede at have en Sommerbolig i frie Omgivelser, Vilhelminelyst, Albertinelyst, Kapelmester Schalls Hus o. fl. Senere er der kommen en Del

Jacob Larsen,
Baunegaard.

Jørgen Petersen,
Lindegaard, Lyngbygaard og Carlshøj.

mere moderne Huse til, og de har desværre brudt det gamle Landsbypræg; men endnu ser man tydeligt de gamle Gaarde med deres Avlsbygninger trække deres anselige Linier imellem Smaahusene, og endnu rager de gamle Træer op over Tage og Skorstene.

Fra disse Gaarde dyrkes endnu de vidtstrakte Jorder, som nu for Størstedelen ejes af Københavns Kommune. Selve Bygningerne er vel ombygget og fornyet mange Gange i det lange Spand af Aar, hvor Landsbyen har været til; men ogsaa de nuværende Bygninger bærer Vidne om Alder og Værdighed. Her i de gamle Gaarde leves Landmandens Liv afpas-

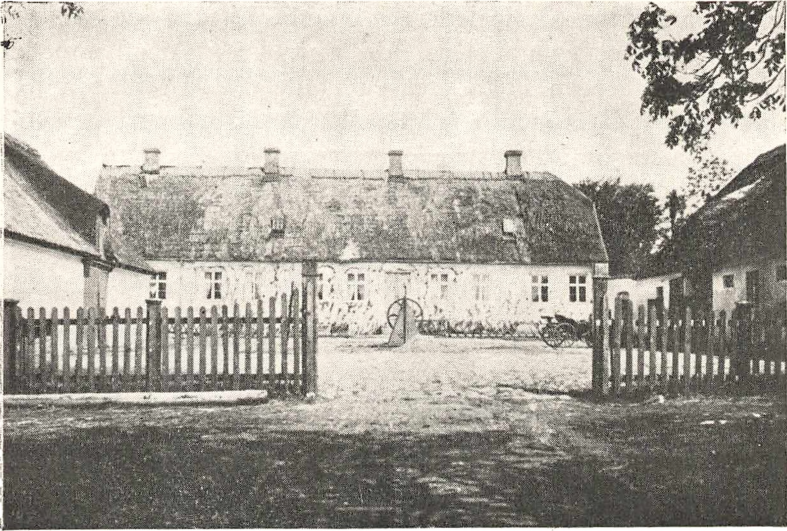
set efter de forskellige Tidsaldre, og her har i en meget lang Aarrække de samme Slægter haft deres Gang, Slægter der var indgiftet i hinanden og følte sig som et lille Samfund for sig.

I en af disse Gaarde, Krogbjerggaard, (Nørregade 7), boede den stoute Proprietær Jørgen Lund i 56 Aar. Han købte Gaarden af sin Svigerfader, Kammerraad Chr. Jacobsen, i 1887 og døde paa Gaarden i 1943. Da han kom op i Aarene, samlede han med megen Flid og Energi en Mængde Oplysninger om de gamle Lyngbyslægter og de gamle Gaarde, saa vidt muligt helt tilbage til 1767, da Lyngbyjordene, der havde udgjort et Rytterdistrikt, nu blev Bøndernes Ejendom.

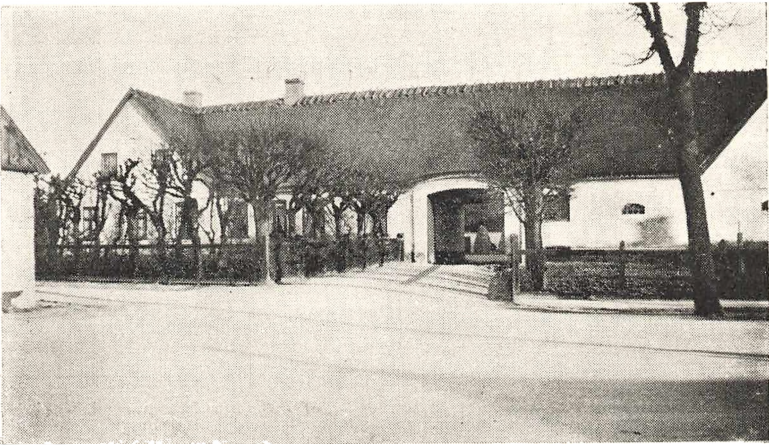
Paa Krogbjerggaard blev Mads Jensen Selvejer uden Betaling. Han overdrog allerede 1779 Gaarden til sin Søn, Jens Madsen, for en kontant Udbetaling paa 290 Rigsdaler og forskellige Ydelser, derunder fri Bolig og tildels frit Underhold. Jens Madsen havde Gaarden i 56 Aar indtil sin Død i 1835. Han giftede sig i 1779 med Johanne Eriksdatter, der hørte til Familien Andersen, som vi kommer til senere, og de havde 3 Sønner, Mads Jensen, der arvede Krogbjerggaard, Erik Jensen, der købte Lyngbygaard, og Niels Jensen, der købte Sorgenfrigaard.

Mads Jensen havde Krogbjerggaard i 20 Aar, hvorefter han overdrog den til sin Søn, Anders Madsen, mod en kontant Betaling af 2000 Rigsdaler og fri Bolig og frit Underhold, kaldet Undertag, for Livstid for sig og sin Hustru, Johanne Marie Andersdatter, der var hans Kusine. Der blev i Skødet angivet meget udførlige Bestemmelser for Omfanget af de forskellige Ydelser, saa der ikke kunde opstaa Misforstaaelser eller Utilfredshed, og det kan jo have været ganske praktisk.

Anders Madsen døde 1877 i en Alder af 61 Aar. Han var gift med sin Kusine, Dorothea Eriksen, og da de ingen Børn havde, solgte Enken Krogbjerggaard til sin Søsters Mand, den ovennævnte Chr. Ludvig Jacobsen. Denne var en meget virksom Mand, der udrettede et stort Arbejde i det offentlige Tjeneste. Han var bl. a. Sognefoged i en overmaade

Carlshøj (Hunæushof) før Ombygningen (Matr. Nr. 8 og 9).

Lindegaard (Matr. Nr. 10).

lang Aarrække, Medlem af Sogneraadet og Formand for Bygningsskommissionen ligeledes i mange Aar, og det er antagelig derfor, at han i en Alder af kun 56 Aar afhændede Gaarden til Jørgen Lund, der da kun var 21 Aar og nylig blevet gift. Jørgen Lund solgte Gaardens Jorder til Københavns Kommune i 1930, medens Bygningerne og den øvrige Virksomhed efter hans Død overtoges af hans Søn, Christian Lund, som saaledes er den 7. Generation af Slægten.

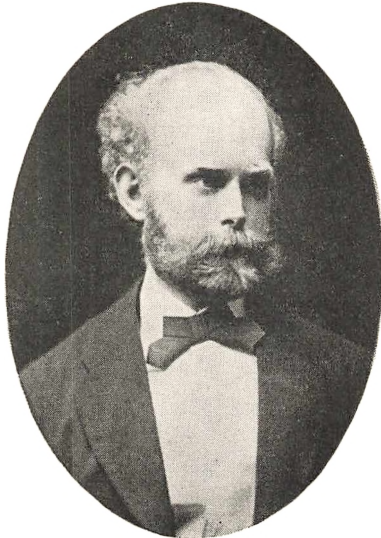
Lyngbygaard (Matr. Nr. 11).

Flere Medlemmer af de øvrige Lyngby-Slægter er nu blevet nævnt, Andersen, Jensen, Eriksen, Jacobsen, Lund og Jørgensen. Proprietær Jørgen Lund tilhørte begge de to sidste, hans Hustru baade Jacobsen og Eriksen.

Nabogaarden til Krogbjerggaard i Nørregade, Baunegaard, har ikke haft saa traditionsrig en Skæbne. Den blev i 1767 tilskødet Anders Jørgensen, der ikke hører til Lyngby-Slægten Jørgensen. Han døde imidlertid Aaret efter, og Gaarden gik da i Arv til hans Søn, Lars Andersen, der ejede den i 42 Aar. I 1810 fik den kendte Litterat Jørgen Tuxen Skøde paa den, men han overdrog den samme Aar til Urtekræmmer Hans Hansen, der efter at have haft den i 9 Aar gik Fallit. Af Fallitboet købte nu Jacob Larsen fra Vangede Gaarden for 8250 Rigsbankdaler, medens Hans Hansen hav-

de givet 28,000 Rigsdaler kontant for den. Jacob Larsen var kun 25 Aar, da han som nygift rykkede ind paa Gaarden, og han drev den i 37 Aar, hvorefter han overdrog den til sin Søn, Peter Linnert Jacobsen, der havde den i 38 Aar.

Vi kan gennem Kirkebøgerne og andre gamle Protokoller følge hans Slægt i Gentofte en Del Generationer tilbage i Tiden. Jacob Larsens Fader var Lars Pedersen, dennes Fa-

Lars Jørgensen,
Lyngbygaard.

der Peder Lehnertsen, dennes Fader igen Lehnert Rasmussen, der blev gift i 1660 i Gentofte Kirke. Det er interessant at se, at det i Holbergs Komedier ofte forekommende Navn Leonard her i Familien er blevet til Lehnert og Linnert. Andre Stavemaader er Lennert og Lennart.

Peter Linnert Jacobsen havde tre yngre Brødre. Den ene, Lars Olsen Jacobsen, var Vognmand og forlod saaledes Landbruget, medens den anden, Ole Jacobsen, købte en Gaard i Lundtofte; men paa sine gamle Dage slog han sig ned i et Sidehus paa Baunegaard, der nu er revet ned. Han var gift to Gange, den første Gang med Marie Bertine Lund, Datter af den nedennævnte Henrik Lund paa Carlshøj (Jørgen

Lunds Bedstefader), og anden Gang med Johanne Marie Nielsen, der var Datter af den tidligere nævnte Ejer af Sorgenfrigaard, Niels Jensen.

Da Peter Linnert Jacobsen ingen Sønner havde, solgtes Baunegaard i 1894 til Ole Jacobsens Søn, Niels Peter Jacobsen, der i mange Aar var Sognefoged og ejede den til sin Død i 1930. Da han ingen Sønner havde, købte Københavns Kommune i 1930 ikke alene Gaardens Jorder, men ogsaa Gaardens Bygninger med den store parklignende Have. Det

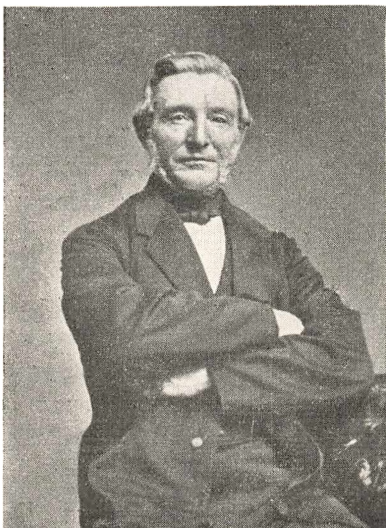

Krogbjerggaard (Matr. Nr. 7).

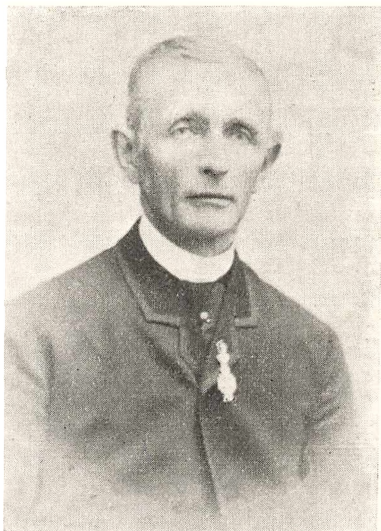
herskabelige Stuehus beboes nu af en Datter af Jørgen Lund, gift med Fabrikant, Civilingeniør N. C. Guldmann. En Søster til Niels Peter Jacobsen blev gift med Proprietær Georg Lehwald, der er Ejer af Ulrikkenborg, og en anden Søster blev gift med Skytten i Hjortekær, Johs. Chr. Eriksen, Fader til den nuværende Statsskovfoged O. H. Eriksen.

Den tredie Broder var den tidligere nævnte Kammerraad Christian Ludvig Jacobsen, Ejer af Krogbjerggaard. Dennes ældste Datter, Sophie, blev gift med Lars Jørgensen, der ejede Lyngbygaard fra 1874 til 1914, og omtales nedenfor. En anden Datter blev gift med Maskinmester Johan Bendsen, hvis Moder var en Søster til samme Lars Jørgensen. Den tredie Datter, Marie Eresa, blev som nævnt Jørgen Lunds Hustru.

Jørgen Lund selv stammer fra Carlshøj, der ogsaa er en af de gamle Lyngby-Gaarde. Den laa ved Lundtoftevej, hvor nu Ejendommen Lundtoftevej 34 ligger, og havde ogsaa Façade til Toftebæksvej. Den hed tidligere Hunæushof, formentlig efter den 3. Ejer af Gaarden, Johan Jørgen Hunæus, der fik Skøde paa den i 1809 for 14,000 Rigsdaler kontant. De to første Ejere var Mathias Nielsen, der fik Skøde i 1767, og hans Brodersøn, Bendt Andersen, der traadte til i 1785.

Anders Madsen,
Krogbjerggaard.

Chr Jacobsen,
Krogbjerggaard.

Hunæus havde kun Gaarden i 4 Aar, og derefter skiftede den Ejer flere Gange, indtil den blev købt af Jørgen Petersen i 1828. Denne var født paa Lindegaard i Lyngby som Søn af Peter Sørensen, der havde ejet Søborghus Kro til 1802 og købte Lindegaard i 1808. Han var da allerede 61 Aar gammel, men Sønnen Jørgen, der blev født Aaret efter, blev dog en kraftig og energisk Mand, Stamfader til den Jørgensenske Slægt.

Jørgen Petersen købte i 1830 ogsaa Lindegaarden og solgte derfor i 1831 Hunæushof til Henrik Lund. Denne var Søn af Anders Christian Lund, der var Møller i Tybjerg Sogn, og

oprindelig hed Heinrich Andersen. Han var Møllersvend paa Lyngby Mølle og tog efter sit Bryllup i 1827 Navnet Henrik Lund. Ejeren af Lyngby Mølle var Fader til den senere saa bekendte, mangeaarige Sogneraadsformand Peter Lund; men Mølleren og hans Svend var trods Navnefællesskabet ikke i Familie med hinanden. Henrik Lund omkom i 1847 ved at blive sparket af en Hest.

Gaarden gik derefter i Arv til Sønnen Carl Lund, der var Formand for Sogneraadet i mange Aar, inden Proprietær E. Piper. Carl Lund ombyggede Gaarden, der tidligere var flyttet ud paa Jordene, hvor den nu ligger, og kaldte den Carls-høj. Han overdrog den til sin Søn, Henrik Lund, i 1885 og byggede sig en Villa ved Toftebæksvej, hvor han boede til sin Død i 1909. Carl Lund var gift med Johanne Marie Jørgensen, en Datter af den tidligere nævnte Jørgen Petersen. Henrik Lund havde nu Carlshøj i 25 Aar til sin altfor tidlige Død i 1910, og Gaarden kom derefter ud af Slægtens Eje, da ingen af Henrik Lunds Sønner var Landmænd.

Lindegaard har allerede været nævnt flere Gange. Den ligger, hvor den altid har ligget, midt i Bondebyen med Façade til Peter Lundsvej (tidl. Lyngby Torv) og til Toftebæksvej. Den blev i 1767 tilskødet Niels Jacobsen og i 1785 af denne overdraget Hans Davidsen. Denne døde kort efter, og hans Enke, Ellen Poulsdatter, giftede sig i 1786 med Ejeren af Søborghus Kro, den tidligere nævnte Peter Sørensen. Da Peter Sørensen døde i en Alder af 69 Aar, blev Lindegaard solgt ved Auktion til Sognefogeden i Virum, Gaardejer Anders Larsen, som 13 Aar efter overdrog den til sin Søn, Peder Andersen. Denne havde den dog kun i 2 Aar og solgte den i 1830 til den tidligere nævnte Jørgen Petersen, Søn af den tidligere Ejer, Peter Sørensen. Han betalte den med 3000 Rd. Sølv og 6850 Rd. Sedler samt Aftægt til Sælgeren. Jørgen Petersen var gift med en Søster til den foregaaende Ejer. De fik 5 Sønner og 3 Døtre, hvoraf den ældste Søn blev født paa Hunæushof, de andre paa Lindegaard. De har talrige Efterkommere, hvoraf nogle skal blive nævnt i det følgende.

Jørgen Petersen havde Lindegaard til 1872. Han overdrog den til sin fjerde ældste Søn, Chr. Jørgensen, og døde 2 Aar efter. Chr. Jørgensen overtog Gaarden den 3. Juli 1872 og

drev den i 35 Aar, hvorefter han solgte den til Rasmus Rasmussen, af hvem Københavns Kommune købte den i 1930. En Søn af Rasmussen er Kommuneingeniør J. A. C. Rastrup.

Den sidste af de gamle Lyngby-Gaarde, som skal omtales her, er Lyngbygaard. Den ligger nu som altid paa Hjørnet af Høstvej og Toftebæksvej. Den første Ejer efter 1767 var Erich Pedersen. Da han døde i 1787, solgte hans Enke, Ane Margrethe Nielsdatter, den til Svigersønnen, Anders An-

Carl Lund,
Carlshøj.

Jørgen Lund,
Krogbjerggaard.

dersen, der ejede den i ikke mindre end 56 Aar, hvorefter den blev solgt til dennes Svigersøn, Erik Jensen, der var Søn af den tidligere omtalte Jens Madsen paa Krogbjerggaard. Han havde dog kun Lyngbygaard i 2 Aar og overdrog den i en Alder af kun 56 Aar til sin Søn, Anders Eriksen for 8000 Rigsbankdaler foruden Aftægt til Sælgeren og hans Hustru. Erik Jensen levede derefter i 16 Aar og Hustruen i 37 Aar. Hun opnaaede den høje Alder af 90 Aar. Af Erik Jensens 8 Børn blev Johanne Dorothea som nævnt gift med Anders Madsen paa Krogbjerggaard og Johanne Marie med Kammeraad Chr. Ludv. Jacobsen, ogsaa Krogbjerggaard.

Skønt Anders Eriksen kun var 22 Aar, da han overtog Gaarden, solgte han den dog Aaret efter til Jørgen Petersen, der i Forvejen ejede Lindegaard, som vi lige har hørt, men aabenbart har kunnet overkomme meget. Han havde dog kun Lyngbygaard i 18 Aar og solgte den i 1864 til sin næstældste Søn, Anders Jørgensen, der efter 10 Aars Forløb afhændede den til sin yngre Broder, Lars Jørgensen, der da kun var 26 Aar. Lars Jørgensen ejede Gaarden i 40 Aar, men i de sidste Aar maatte han paa Grund af Sygdom og Blindhed overlade den daglige Drift til Hans Peter Haastrup som Forpagter. Denne, der var gift med en Broderdatter af Lars Jørgensen, Johanne Jørgensen, købte Lyngbygaard i 1914 og beholdt den, til Københavns Kommune af byplanmæssige Hensyn købte den og alle de andre Lyngbygaarde i 1930. Den havde da været i Slægten Jørgensens Eje i 84 Aar.

Lars Jørgensen byggede sig en Villa paa Rustenborgvej og levede her til 1924. Ingen af hans tre Sønner fortsatte Landmandstraditionen. Hans Datter er gift med Forfatteren af denne lille Artikel.

Medens de forskellige Lyngby-Slægter i det væsentlige har været knyttet til hver sin af de gamle Lyngby-Gaarde og saaledes i det væsentlige omtalt sammen med dem, tiltrænges der nogle Oplysninger om Familierne Andersen og Jørgensen, for at Billedet kan blive nogenlunde fuldstændigt.

Det ældste Medlem af Familien Andersen var Gaardejer i Vangede og blev i 1689 gift med Bente Nielsdatter. Hans Søn, Sønnesøn og Sønnesønssøn hed alle ligeledes Anders Andersen. Den sidste i Rækken giftede sig med en Datter af den første Selvejer af Lyngbygaard, Erich Pedersen, og kom derved til at eje Lyngbygaard. Deres ene Datter, Johanne Marie, blev gift med Mads Jensen, den tredie Ejer af Krogbjerggaard, og den anden Datter, Karen, med Erik Jensen, der efterfulgte ham paa Lyngbygaard. En Brodersøn til Anders Andersen, Anders Jensen, købte Stenrødgaard og er Farfar til Enken efter den tidligere nævnte sidste Ejer af Baunegaard, Niels Peter Jacobsen.

Jørgen Petersen havde som omtalt 5 Sønner og 3 Døtre. Vi har nævnt Anders Jørgensen og Lars Jørgensen, der efter hinanden ejede Lyngbygaard, og Chr. Jørgensen, der ejede

Lindegaard. En fjerde Søn, Poul, døde som ung Landmand uden at stifte Familie. Den ældste Søn, Peter Jørgensen, kom ved Giftermaal til at eje Gammelosegaard og fik i to Ægteskaber ialt 24 Børn i Løbet af 32 Aar; 7 af dem døde dog som Børn. Af de øvrige har flere været knyttet til Lyngby. Datteren Jensigne blev gift med Landmand Carl Bendsen (en Broder til den tidligere nævnte Maskinmester Bendsen). Han solgte i en tidlig Alder sin Gaard og bosatte sig i Lyngby, hvor han af Sogneraadet fik betroet flere Hverv. Sønnen Christian købte en Gaard i Lundtofte og var i mange Aar Sognefoged og Medlem af Sogneraadet. Datteren Johanne blev gift med Hans Peter Haastrup, der blev Ejer af Lyngbygaard. Flere andre er blevet ved Landvæsenet, men et stort Antal er gaaet over i andet Erhverv og har der skabt sig en anset Stilling.

Af Jørgen Petersens Døtre blev den ældste, Johanne Marie, gift med Kammerraad Carl Lund, der er omtalt under Hunnæushof, den anden, Ane Sophie, med Gaardejer Peter Bendsen, og den tredie, Karen, med Proprietær Hans Christian Vosbein paa Nyløkkegaard. De sidste havde mange Børn, hvoraf de fleste har brudt sig en Bane i det fjerne Udland, men ingen af Børnene er ved Landbruget.

Det er jo i det hele kun et begrænset Antal af Landbofamiliernes Børn, der kan faa Plads paa de gamle Gaarde, og naar Hovedstadens stadig stærke Udvidelse til sin Tid vil tage Jordene omkring Lyngby ind til Bebyggelse, vil de gamle Gaarde kun blive et Minde. I mange Hundrede Aar levede og virkede her en Række sunde og dygtige Slægter, der gjorde Landbruget og deres By megen Ære.

Johan Wilmann.

1866—1928.

Af Redaktør *Preben Wilmann.*

En Dreng hænger ved sin Fars Læber, naar han i Ny og Næ fortæller om den Del af sit Liv, der falder ind under Begrebet gamle Dage. Min Far gjorde det ikke tit; men af de Brudstykker, det lykkedes at lokke ud af ham, opstod der efterhaanden i min Bevidsthed et Billede af et harmonisk og lykkeligt Liv, fra Barndommen ganske nært knyttet til den Egn og den Kommune, han kom til at vie alle sine Kræfter. Han fødtes i 1866 i Ørholm i et lille Hus, som ligger der endnu, og som han udpegede for os Børn, naar vi med Lyngby-Vedbæk Banen, som den dengang hed, passerede de gamle, hyggelige Fabriks-Samfund langs Mølleaaen. Barndommen var rolig og tryk. Mine Bedsteforældre havde kun to Børn, foruden Far en yngre Datter, og Bedstefars Stilling paa Ørholm Papirfabrik som Salsmester tillod Familien at indrette sig jævnt borgerligt.

Han var en streng Mand, min Bedstefar, og jeg har flere Gange hørt Far beklage sig over, at det var forbudt at lege uden for den store Have, der hørte til Huset, et Forbud han dækket af sin milde Moder overtraadte, saa snart den Gamle var ude af Syne. At Bedstefar havde barske Principper lader sig vel forklare af den Omstændighed, at han var trediesidste Barn i en Arbejder-Børneflokk paa 19. Det var hans højeste Ønske, at Far skulde naa længere end han selv, og i misforstaaet Iver for at faa det opfyldt fik han Drengen anbragt paa Kontor. Fars Respekt for Datidens Kontorstand og den Behandling, den fik, var ikke imponerende. En skønne Dag kom han hjem og fortalte, at han havde opsagt sin Plads

som yngste Mand paa Kontoret og var gaaet i Smedelære. Den Gamle rasede, men allerede fra sin tidligste Ungdom forenede Far Selvstændighed med den venlige Form, der gennem hele Livet gjorde det saa let for ham at samarbejde med andre og naa sine Maal. Og det blev, som han selv havde bestemt det.

Bedstefars Fornemmelse af, at en Stilling paa et Fabriks-

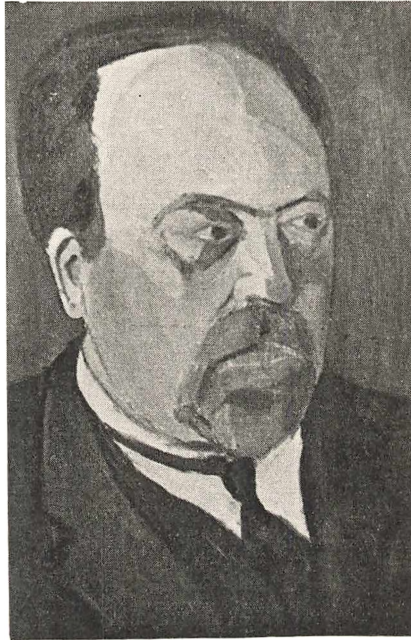
Johan Wilmanns Fødested i Ørholm ved Kulsviervej.

kontor betegnede et Trin op paa den sociale Rangstige, tyder ikke paa, at Barndomshjemmet har været særlig gennemtrængt af den Aand, der førte Far ind i Arbejderbevægelsen. Følelsen af, at han havde en Opgave som Organisator af Fag- og Partibevægelsen paa sin Egn, opstod i Lære- og Svendetiden gennem Samtaler med Kammerater og Kolleger og ud fra en personlig Iagttagelse af den Fornedring, Datidens Arbejdere levede under. Inden han kastede sig aktivt ind i Arbejdet, tog han Maskinist-Eksamen. Forældrene kunde ikke støtte ham økonomisk, det foregik paa den Maade, at han passede sin Drejebænk om Dagen og læste om Natten. Det

har været en drøj Tid. Han dvælede ofte ved den med en vis Stolthed over at Resultatet blev naaet. Det var paa det Tidspunkt, han forlovede sig med sin Mor, og gennem hende ved jeg, at han var en Vulkan af Energi. Særligt Indtryk paa os Børn gjorde det, naar hun fortalte, hvordan han engang under en Snestorm, der standsede Togtrafiken, spadserede fra Helsingør, hvor han dengang arbejdede, til København for at træffe hende.

Efter at have bestaaet Maskinist-Eksamen med en fin Karakter, laa en jævn, borgerlig Karriere parat forude. Men her kommer det andet betydningsfulde Spring i hans ellers saa rolige Livsforløb. En skønne Dag kastede han Faget fra sig og paatog sig den beskedne Opgave at udbringe „Social-Demokraten“ i Lyngby og Søllerød Kommuner. Paa en trehjulet Cykel hentede han tidligt hver Morgen, hjulpet af Mor, den lille Avispakke paa Lyngby Station og kunde om Aftenen ved 7—8-Tiden naa tilbage til Hjemmet i Nærum til Middagsmaden og Aftenens Møder. Indtægterne var minimale, og Hjemmet var i mange Aar umaadelig fattigt. Men han havde sat sig for at bidrage til Løftningen af Arbejderklassen og tog sit Job, hvor det laa. Under hans rolige Agitation og Organisering fandt Arbejderne efterhaanden sammen i Fagforeninger og Partiforeninger. Det er senere blevet sagt om ham indefra, at han var for moderat og forsigtig. Det er mig ikke om at gøre at fremstille ham som Fanatiker; det var han heller ikke i Ordets almindelige Betydning. Men lige netop Forsigtighed var ikke Baggrunden for den sjælelige Styrke og personlige Offervilje, der tvang ham ud af en sikret Tilværelse og ind i en nøjsom Pionérgerning, hvis Frugter for ham personligt han aldrig bekymrede sig om og egentlig altid modtog med beskeden Forundring. Da Forretningsføreren for den socialdemokratiske Presse, Chr. Hørdum, i 1890 kaldte ham ind og meddelte, at Kontrolkomitéen havde vedtaget at gøre ham til Forretningsfører for Social-Demokraten i Lyngby og Omegn, gav han sig roligt til at argumentere imod en saadan Disposition. Med samme Ængstelse for at blive overvurderet lod han sig senere overtale til at blive Omegnsredaktør. Og saa sent som i 1901, da Partiets Hovedledelse bad ham om

at lade sig stille som Rigsdagskandidat i Lyngby-Kredsen, fyldte det ham med Uro for ikke at slaa til. Jeg tror ikke, denne Opfattelse er Udslag af sønlig Idealisering. Min Viden om de Følelser, der ved de Lejligheder gennemtrængte Far, har jeg ikke blot fra ham selv, men ogsaa fra Mor, med hvem han i Livssyn var tæt forbundet, og uden hvis praktiske

Johan Wilmann
 efter Maleri af Preben Wilmann, 1920.

Støtte og altid brændende Idealisme han ikke kunde have gennemført sin Livsgerning. Hun var Københavner og havde i Modsætning til Far allerede som Barn mærket, hvad det vilde sige at være fattig. Troen paa, at Arbejderklassen kunde hæves til højere materiel og kulturel Eksistens, glødede i hende til den Dag, hun lukkede sine Øjne. Som Incitator har hun betydet uendelig meget for ham.

Lyngby-Kredsen var gennem Provisorierne kendt Landet over som en af det daværende Højres sikreste Bastioner. At den kunde erobres af Socialdemokratiet, var der vist ikke

mange, der ventede, og saadan set blev den ogsaa først sikker, da Amager blev lagt ind under den og Gentofte udskilt som særlig Kreds ved Grundlovsændringen i 1915. Far havde den pudsige Skæbne at blive valgt hveranden Gang og dumpe hveranden Gang i de 14 Aar, der forløb, siden han i 1901 brød Konservatismens Enevælde i Kredsen.

Sin kommunale Løbebane indledede han i 1894 som Medlem af Bestyrelsen for de fattiges Kasse i Søllerød. Fra 1897 til 1903 var han Medlem af Søllerød Sogneraad og Skolekommission. Saa flyttede han til Lyngby for at forestaa „Social-Demokraten“s nyoprettede Kontor dér og indvalgte i 1907 i Lyngby-Taarbæk Sogneraad. Han havde næppe dengang drømt, at han allerede 6 Aar senere skulde afløse Kommunens højagtede Sogneraadsformand, Proprietær E. Piper, som Kommuneleder. Jeg husker tydeligt, hvordan jeg som 12 Aars Dreng ved Valget i 1913 stirrede paa Fars Ansigt, da han i Hotel Lyngby's store Sal som Valgbestyrelsens Formand sindsligevægtigt oplæste det Valgresultat, der placerede ham selv paa Formandsposten. Ikke saa meget som en lille forsvarelig Hoveren i Stemmen røbede hans Glæde. Det var hans Natur at skjule sine personlige Følelser bag et venligt, uforstyrreligt Væsen, en Egenskab, der utvivlsomt har irriteret hans Modkandidater under de bevægede Valgkampe, der dengang prægede Lyngby-Kredsen. Taler i egentlig Forstand var han iøvrigt ikke. Det vidste han godt selv, og det var utvivlsomt en medvirkende Aarsag til hans dybe Beundring for sin Forgænger som Lyngby-Kredsens socialdemokratiske Rigsdagskandidat, F. J. Borgbjerg, hvis uforglemmelige Talekunst han aldrig blev træt af at berømme. Men i de korte Repliker, der paa Vælgermøderne efterfulgte Hovedtalerne, kunde han udfolde en drilagtig Slagfærdighed, der morede Tilhørerne og ham selv.

Som Kommunalpolitiker i Lyngby-Taarbæk var hans første større Resultat Flytningen af den forældede Landsbyskole i Bondebyen ud til den friske, rummelige og dengang tip-top-moderne Engelsborg-Skole. Socialdemokratiet var dengang endnu i Mindretal; men sammen med Dr. Lemche, der var indvalgt paa den borgerlige Liste, etablerede Gruppen et frugtbart Samarbejde i denne Sag. At Fars medfødte, diplo-

matiske Evne har øvet betydelig Indflydelse paa Gennemførelsen af den ny Skole, siger jeg ikke for at fratage Dr. Lemche hans store og afgørende Fortjeneste. Uden hans og Fru Gyrithe Lemches smukke Forstaaelse af Opgavens sociale og kulturelle Nødvendighed var det ikke paa det Tidspunkt lykkedes at give Arbejderbørnene i Lyngby en saa sund og opmuntrende Ramme om deres Skolegang.

Efter Opnaaelsen af Flertallet 1913 blev Moderniseringen af hele Kommunens Skolevæsen en af Sogneraadets første Opgaver. Skolebyggeriet i Raadvad, Taarbæk og Virum blev stærkt præget af Fars Synspunkter. Han var en stor Naturven og lagde Vægt paa, at Skolerne fik en smuk landskabelig Placering. Men det Liv, der udfoldede sig indenfor Skolernes Mure, interesserede ham unægtelig ogsaa, og man kan vist uden Overdrivelse tillægge ham en god Del af Æren for, at Skolen i Lyngby i 1916 fik tillagt Præliminærklasser, som kunde søges af egnede Elever fra alle Kommunens Skoler.

Da Kommunen efter Fars Død vilde rejse en Mindesten for ham, blev den opstillet ovenfor Smedebakken lige foran Alderdomsboligerne. I mine Øjne er der noget symbolsk i denne Placering, og saadan føles det sikkert ogsaa af de Mennesker, der tilbringer deres Livsaften i de smukke, røde Huse. Blandt de Opgaver indenfor den sociale Forsorg, der havde hans varmeste Interesse, var netop Omhuen for Kommunens gamle Mennesker, der et Liv igennem havde slidt i det. At betrygge deres sidste Aar, saa de følte sig som værdifulde Medlemmer af det Samfund, som nu viste dem sin Paaskønnelse, var ham en Hjertesag. Han kendte de allerfleste af dem personligt og forstod, at de satte større Pris paa at have deres egen lille Lejlighed, hvor de kunde modtage deres Børn og øvrige Slægtninge til en Kop Kaffe, fremfor at gaa rundt paa et stort Alderdomshjem, hvor Følelsen af at have sin fulde Frihed ifølge Sagens Natur ikke kan opretholdes. Hans Glæde over Beboernes Tilfredshed med den Form, der var fundet, var stor. Paa sine Spadsereture hændte det ikke saa sjældent, at han stak indenfor og hilste saa paa den ene og saa paa den anden. Det var som Regel om Formiddagen. Naar han kom hjem til Frokost, talte han interesseret om dem. Jeg tror ikke, noget andet Resultat i hans offentlige Liv skænkede ham en

saa dyb Tilfredsstillelse som netop hans Partis Forbedring af de Gamles Kaar.

En anden kommunal Hovedinteresse var By- og Egns-Planlægningen. Paa sine mange Vandringer i Lyngby og Kommunens øvrige Afsnit arbejdede hans Fantasi bestandig med Kommunens Udviklingsmuligheder. Han sagde ofte, at han godt kunde have tænkt sig at blive Ingeniør. At der kunde være blevet en fremsynet Ingeniør af ham, nærer jeg ikke Tvivl om, fordi han forenede Overblikket med Sans for Detaillerne og hele den tekniske Udformning. Den vigtigste byplanmæssige Opgave var Forberedelsen af Lyngbys vestlige Udvikling. Stødet til den blev givet af Statsbanerne, da de ønskede Jernbanebommene ved Sukkerfabriken og Engelsborgvej nedlagt og erstattet af Underføringer. Ved den Lejlighed lykkedes det ham gennem Forhandlinger at faa Statsbanerne med til det store Viaduktanlæg, som fra Jernbanevej fører over til den nuværende Bydel Vest for Jernbanen. Statsbaneteknikerne indvendte i Begyndelsen, at Projektets Gennemførelse vilde strande paa de enorme Mængder Udgravningsfyld, Afgravningen af Jernbanevej og selve Viadukten vilde afføde. Men her saa han kun en Chance for Virkeliggørelsen af en Tanke, han og flere andre i mange Aar havde beskæftiget sig med, nemlig Inddragningen af Lyngby Sø i Byens folkelige Liv. Ved at køre Jorden ud til den østlige Søbred og benytte den til en Promenade langs med Jernbandedæmningen i Tilslutning til Prinsessestien slog man to Fluer med eet Smæk.

Han var sikker paa, at den Dag snart vilde komme, da Gentofte Kommunes Mætningsgrad var naaet, og Lyngby-Taarbæk Kommune blev det næste Maal for den store københavnske Udflytning. Den stærke Bebyggelse af Ulrikkenborgs Jorder og Arealerne op mod Grænsen til Gladsaxe Kommune har fuldt bekræftet hans Forudsigelser. For at fremme Udviklingen nøjedes man ikke med at bringe Vejforbindelserne i Orden. Da Planerne om Oprettelse af en Statsskole i en af de nordlige Omegnskommuner dukkede frem, benyttede han sin Indflydelse paa Rigsdagen til at faa den lagt i Lyngby. Og det var med velberaad Hu, han gik ind for at faa den bygget

dér, hvor den nu ligger, i det Kvarter han regnede med vilde blive det nye Lyngby.

Inden Viadukt-Projektet opstod, havde Kommunen paa Fars og Fabrikant Binders Initiativ sikret sig det Feierskovske Vænge, der ganske landsbyagtigt lukkede for Forbindelsen mellem Hovedgaden og Jernbanestationen. Det var dengang en afspærret Græsmark med Valmuer og Margueriter, hvor

Brunborg paa Smedebakken i Kongens Lyngby.
Efter Maleri af Albert Gottschalck, Statens Museum for Kunst.

selv ikke Drengene turde komme. Allerede ved dets Overdragelse til Kommunen i 1919 talte han hjemme om, at her var den naturlige Plads for det nye Raadhus, Kommunen en Dag maatte bygge til Afløsning af det lille, sammenklemte Sognekantor nedenfor Kirken. Lidt Kritik af den Bebyggelsesplan for Torvet, han var med til at lægge, og som ogsaa blev fulgt, vil jeg ikke tilbageholde. Indkørslen fra Hovedgaden blev alt for snæver og den arkitektoniske Stil for provinsiel. Det erkendte han selv, saavidt jeg husker, inden han døde.

Fars byplanmæssige Initiativ indskrænkede sig imidlertid ikke til selve Lyngby. Indtil Klampenborgvejen blev anlagt, eksisterede der ikke en rimelig og moderne Forbindelse mellem Taarbæk og den Del af Kommunen, der ligger Vest for Dyrehaven. Det er ikke for meget sagt, at han kendte Dyrehaven som sin egen Lomme. Naar vi som Børn var paa Familietur derinde, kunde han lede os ad Stier, vi ikke kendte, og vide, hvor de førte hen. Ud fra denne Fortrolighed med Skoven fik han Idéen til den landskabeligt saa enestaaende Automobilvej langs med Dyrehavehegnet. Han elskede Dyrehaven, og paa samme Maade som Kommunen med Søpromenaden forærede Beboerne i Lyngby og for den Sags Skyld ogsaa Københavnerne Lyngby Sø, drømte han om at trække Dyrehaven helt ind til Byen. Som Medlem af Dyrehavekommissionen argumenterede han bravt for at beplante hele det store Terræn mellem Fortunen og Lyngby med Skov og lade Grunderhvervelsen betale af nogle udskaarne Strimler af Dyrehaven langs med Strandvejen til Privatbebyggelse. Men den gik ikke. Naturfredningsvennerne stillede sig i Vejen, og Lyngby blev ikke en By i Kanten af Dyrehaven.

Da Lyngby—Vedbæk-Banen i 1918 saa ud til at maatte standse Driften, og Forbindelsen mellem Lyngby og Kommunens nordlige Smaabyer derved truedes, blev den som bekendt overtaget af Lyngby-Taarbæk og Søllerød Kommuner i Forening og forkortet med Strækningen Nærum—Vedbæk. Sammen med Kommuneingeniør Rastrup tilrettelagde Far den nye Driftsform og foreslog Anlæg af Kælkebanen i Ørholm for at stimulere Trafiken og komme Sportsungdommen i Møde.

En Opremsning af samtlige de Opgaver, Far var med til at løse i de 14 Aar, han sad som Sogneraadsformand, vil være trættende og unødvendig. Der er dog endnu et enkelt Omraade af hans kommunalpolitiske Virksomhed, som i denne Forbindelse kan have Krav paa Omtale, Kommunens Økonomi. Som saa mange andre af sit Partis ledende Kommunalfolk Landet over lagde han stor Vægt paa, at socialdemokratisk Flertal ikke skulde være ensbetydende med højere Skatter og dermed fremkalde de større og mere fritstillede Skatteyderes Flugt eller Betænkelighed ved at tage Bolig i Kom-

munen. Ved en fornuftig og omhyggelig Administration af Kommunens Indtægter tror jeg, man kan sige det lykkedes ham sammen med sin Gruppe at gennemføre de store Forbedringer af den sociale Forsorg og alle de øvrige Reformere uden at gøre de store Skatteydere forskrækket. Her hjalp hans skattetekniske Indsigt ham en Del. Allerede fra et tidligt Tidspunkt havde hans Parti paa Rigsdagen gjort stort Brug af hans Kendskab til Skattelovene og hans Syn paa den Politik, der burde føres ved deres Udbygning. Han var en solid Arbejdskraft og blev stærkt benyttet i Udvalgsarbejdet og som Ordfører i mange kommunale og skattemæssige Spørgsmaal. Fra 1909 var han Medlem af Overskyldraadet og blev efterhaanden Partiets Grundskyld-Ekspert. 1924—26 sad han i Finansudvalget og var Partiets Finanslov-Ordfører. Som saadan afholdt han sig fra Deltagelse i den storpolitiske Debat og gjorde sine Taler bemærkelsesværdig korte. Gang paa Gang har jeg hørt ham sige: Hvad skal allé de lange Taler til? Det er i Udvalgene og ved Forhandlingerne Tingene sker.

Jeg har jo ikke oplevet ham som Chef, men vover alligevel at fremhæve hans Egenskaber som daglig Leder af Kommunens Administration. Han forenede her Overblik og Maalbevidsthed med en elskværdig menneskelig Omgangstone. Bag sin afbalancerede Væreform skjulte han en stor Følsomhed. Det pinte ham at skulle skælde ud, det har jeg ofte erfaret som Dreng, og han undgik det helst.

Ved Siden af sin realpolitiske Virksomhed havde han udtalte humanistiske Interesser. Han var en flittig Gæst i Det kgl. Teater, navnlig til Opera- og Balletopførelser, læste med stor Fornøjelse kulturhistoriske Bøger og var fra sin Barndom stærkt fascineret af Malerkunst. Over min Mors Skrivebord hang en lille indrammet Akvarel af en Stedmoderplante, som han havde malet til hende i deres unge Aar. Da jeg som halvoksen fik min første Malerkasse, var han let at lokke til at forsøge sig med Olie. Resultatet blev nogle nydelige Smaabilleder af Morgenfruer og Alpeviolier. Med Blyant tegnede han træfsikre og følsomme Portrætter af Familiens Medlemmer, og han besøgte navnlig i de senere Aar de større Kunstudstillinger og stillede sig overordentlig forstaaende overfor Malerkunstens nye Udtryksformer.

Naar jeg skal sammenfatte Billedet af min Far, maa det blive med de to Ord: Socialist og Humanist. Hans Tro paa, at det kunde nytte at arbejde for større Retfærdighed og større Kultur, var urokkelig. Men ligesaa grundfæstet var hans Overbevisning om, at det maatte ske ad Samarbejdets og Evolutionens rolige Vej.

**Mindestenen for Johan Wilmann
foran de første Aldersrenteboliger paa Smedebakken.
Udført af Billedhuggeren, Prof. Johannes Bjerg.**

Omkring „Store Kro“ i Kongens Lyngby.

Af Kredslæge *Johan Lømche.*

Som et Supplement til *Eiler Nystrøms* udførlige Beretning om „Store Kro“ i hans Bog: „Lyngby Sogn i Fortid og Nutid“ kan efterfølgende Meddelelser og Afskrifter af Dokumenter formentlig frembyde nogen Interesse. Vi faar igennem disse f. Eks. Oplysning om en Lystejendom, som ikke mere findes, men som dog eksisterede fra 1765 og et godt Stykke ind i det 19de Aarhundrede, og som derefter indlemmedes i „Store Kro“s Have, og hvis Bygninger brændte sammen med Kroen i 1874. Ligeledes oplever vi ved Læsning af disse gamle Dokumenter en burlesk Affære mellem Kromanden *Christen Nielsen* og hans Hustru *Malene Larsdatter Munck* i Aarene fra 1781 og derefter.

Efter at *Jacob Petz* havde solgt Lyngby Mølle til Kong *Frederik d. Tredie* kort efter dennes Tronbestigelse, og denne atter den 6. Marts 1650 havde givet den til den bekendte Alkymist *Kaspar Herbach*, ogsaa kaldet „Kunstkaspar“, der indrettede den tidligere Krudtmølle til Valkemølle iflg. kgl. Bevilling af 25. Sept. 1662, fik *Herbach* den 7. Dec. 1661 tilige Bevilling paa et Krohold i Kongens Lyngby. Ved hans Død i Okt. 1664 førtes Kroholdet videre, men hans Enke, *Anna Dirich Holtschards*, fik først den 14. Febr. 1680 kgl. Kønfirmation derpaa samt paa hans Bevilling til at have Valkemølle i Lyngby. Denne sene Fornyelse forklares ved en Bemærkning om, at Konfirmationen gives hende „uanset de allernaadigste Confirmationer, hendes Stifsøn *Friedrich Caspar Herbach* hende uafvidendis derpaa allerunderdanigst hafuer forhuerfvet“.

Den 29. April 1715 faar Ejeren af Sorgenfri, *Carl von Ahlefelt*, kgl. Bekræftelse paa de Privilegier til at holde Kro i Lyngby, „som var givet d. 14. Febr. 1680 af *Chr. V* til Myntmester *Caspar Herbachs* efterladte Enke, afg. *Anne Diderich Holtschards*“.

Efter en Tid at have været i Kongens Eje, da Sorgenfri sammen med Kroen solgtes til *Abraham Lehn* efter Ahlefelts Død og derefter gennem Storkansleren Grev *Holstein* overgik til Kong *Frederik d. 4.*, solgtes den d. 10. Febr. 1764 af *Malthe Bruun* til *Jens Dalhoff*, som den 15. Juni s. A. faar Bevilling til at sælge „alle Slags Suckere, Tee og Caffebønner samt Specierier og Urtekram Vahre saa alle Slags Foede Wahre“ i „Store Kro“. Dette er formentlig den første Begyndelse til en Købmandsforretning i Lyngby, og den indehaves nu af Købmand *Graulund*.

Den 18. Maj 1765 (læst 20. Maj 1765) skøder *Jens Dalhoff* til sin Svigerfader *John Friderich Arnet*, Gartner ved Sorgenfri Slot, „een Norden for ommeldte min Gaard og Reise Stald beliggende og hidtil til min Gaard henhørende Grund og Plads“ for 30 Rdl. Dette bliver Oprindelsen til en Lystejendom, der kom og forsvandt som et Stjernes kud i Løbet af et Aarhundrede. Skødet lyder saaledes:

Skøde af 18 Maj 1765 (læst 20 Maj 1765):

„Jeg underskrevne *Jens Dalhoff*, Ejere og Beboer af det privilegerede Eiendoms Stød og Værtshuus udi Kongens Lyngbye, Store Kroe kaldet, kiender og hermed vitterliggiør at have solgt og afhændet, saasom ieg hermed sælger, skiøder og afhænder til min kiære Svigerfader *Johan Friderich Arnet* Gartner ved Sorgenfrie Slott den Norden for ovennævnte min Gaard og Reise Stald beliggende og den til min Gaard forhen værende liden Grund og Plads strækkende sig ialt i Bredden og Længden saaledes som det herved hæftede og af mig forfattede carto nærmere udviiser, hvilken Plads og Grund bemelte min kiære Svigerfader og hans Arvinger maae eie, nyde, bruge og holde, og giøre sig samme saa nyttig, som hand og de best veed, vil og kand til enten derpaa at opføre Bygninger, indrette og anlægge Gaards eller Haugeplads med — — Bygninger og deslige, eller til hvad andet Brug, hand og de Self maatte finde at være dem meest tjenstligt, uden mindste

paa Anke af mig og mine Arvinger eller Efterkommere af store Kroe i nogen Maade. Dog maae ingen Huus Stakit eller Plankeverk nu eller i Fremtiden opføres saalangt ud til dend forbigaaende Kongevej, at ind og udkørselen fra min Reise Stald paa dend Siide derved skulle i mindste Maade blive giort vanskelig eller besværlig for de Reisende, til præjudice for mig eller efterkommende Eier af Store Kroe“.

Efter *Johan Friderich Arnets Død* skødede Enken en Del af Ejendommen d. 16. Sept. 1795 (l. 21. Sept. 1795) til *Hans Bruun Eller* og *Haagen Pedersen Leed*:

Jeg underskrevne *Anne Marie*, Enke efter Gartner *Johan Friderich Arnet*, sælger skiøder og afhænder herved fra mig og mine Arvinger til De Herrer *Hans Bruun Eller* og *Haagen Pedersen Leed* en Deel af mit i Kongens Lyngbye, Kiøbenhavns Amt, beliggende Huus, Grund og Eiendom, alt jordfrie Grund og Eiendom, beliggende imellem store Kroe paa den eene og Sorgenfry Skov paa den anden Side med alt tilhørende af Muur og nagelfaste Appertinentier, saasom Kakkelovne, og alt andet Huuset tilhørende udviser, saa og Stalden, der staar paa den Grund, jeg agter at beholde, hvilken Stald de Herrer *Eller* og *Leed* selv lader flytte. Uagtet det Plankeværk, de agte at sætte til Skillerum imellem os, beholde de dog frie Adgang til Posten, Kielderen og Vandhuuset, indtil De hos dem selv faaer disse Ting istandbragt, som skal være inden *Michaeli* næste Aar; Det tillades Dem og efterfølgende Eyere af dette solgte at have en Laage ind til min Gaard, for der igiennem at kunne gaae til Aaen at hente Vand, saalænge jeg derved ingen Ulempe tilføyes, eller gives nogen billig Aarsag til Besværing, thi i saa Fald skal den strax tillukkes, ald deres Vandfald maae og ledes til min Rendesteen, og gaae derved bort — — — og vedbliver ovenmeldte saaledes indvilget for Dem og efterkommende Eyere, i hvem efter mig der bliver Eyere af Stedet. — Skulde jeg faae i Sinde at afhænde den anden Deel af mit Huus og Plads, som jeg efter dette Salg beholder, eller om den ved Auktion efter min Død af mine Arvinger eller andre skulle blive bortsolgt, da beholder bemeldte Herrer *Eller* og *Leed*, eller efterkommende Eyere af dette solgte, Forkiøbs

Ret dertil“. — Købesummen var 1200 Rd D. C.

Hans Bruun Eller blev snart efter Eneejer af Ejendommen og erhvervede sig et Stykke af Sorgenfry Skov, hvilket fremgaar af det Skøde, som han d. 15. Juli 1801 (l. 20 Juli 1801) udstødte til den næste Eier: Stadsmægler *Behrend I. Joachim*, som her følger:

„Jeg underskrevne *Hans Bruun Eller*, forhen Viinhandler i Kiøbenhavn, sælger skiøder og afhænder herved fra mig og mine Arvinger min i Kongens Lyngbye Kiøbenhavns Amt beliggende Gaard, Grund og Eyendom mellem Store Kro paa den eene og Sorgenfry Skov paa den anden Side med alt tilhørende af Muur og nagelfaste Appertinentier, saasom 4 Stk. Kakkelovne og alt anden Gaardens Tilhørende efter een af mig til Kiøberen leverede Specification af 1ste Mayi 1801 efter den Linie, Strækning og Omfang, som ved mit Skiøde af 16 Septbr. 1795 vedhæftede Maalebrev udviser samt det Stk. Jord, som jeg eyer ved Skiødet efter Hans Kongelige Høyhed Arveprindsens Befaling, udstødt af Kammerherre *Engelke Henrich Bülow* af 13 August 1799 paa indbemeldte Commissions Condition for efterkommende Eyer at lukke Port, Laage, Udgang eller Overgang derfra til Sorgenfry Grund, tillige de Vinduer som er paa den bemeldte Stykke Jord at lukke, skal med alt derpaa er anlagt, saavel som alt, hvad siden efter er imellem Store Kroe paa den eene og Sorgenfry Skov paa den anden Side af mine Eyendomme beliggende og siden efter bebygget og forbedret er, alt som de nu forefindes med samme Ret og Rettighed, som jeg dertil eyet og havt haver, tilhøre bemeldte Kiøber Hr. Stadsmægler *Behrens I. Joachim*. — Kiøberen tiltræder alt af bemeldte mine Eyendomme, saavel som Haugen strax, undtagen Stue Etagen beholder Sælgeren til Paaske Flytte Tid 1802“. — Købesum 4000 Rd. D. C.

Den 19. Sept. 1806 (l. 24 Sept. 1806) skøder han Ejendommen til Justitsraad *Hartvig Frisch* ifg. nedenstaaende:

„Jeg undertegnede Stadsmægler *Behrend I. Joachim* — — — skiøder til S. T. Hr. Justitsraad *H. Frisch* — — — afhænder den mig tilhørende og i Kongens Lyngbye — — — imellem Sorgenfry Skov og sl. afdøde *Anne Marie Arnds* nu *Mojels Stæd* beliggende Gaards Grund og Eyendom — — — til førstk. *Michaely* tiltrædes det Solgte for saa vidt det ikke er

bortleiet og det Bortleiede tillige med det ved Stædet værende Gartnerhuus tiltrædes Paaske Flyttetid 1807“ — Købesum: 5500 Rdl.

Frisch køber Resten af *Arnets* Ejendom af den daværende Ejer, *Moyel*, og saaledes forenes de adskilte Stykker atter til en Ejendom.

Den 31. Januar 1807 (l. 4 Febr. 1807) skøder *David Moyel* til Justitsraad *Hartvig Frisch* en Gaard mellem Store Kro og *Frischs* Ejendom „og paa samme værende gamle Bygningers Materialier som ere af det paa bemeldt Grund staaende men nu nedrevne Huus“.

Købesum: 700 Rd.

Hartvig Frisch døde som Etatsraad i 1816 i Udlandet. Hans Lig skulde føres her hjem, men Skibet, der førte det, gik til Bunds med Mand og Mus i Rhinen. Han havde, saavidt vides, Ejendommen til sin Død. Den blev senere igen erhvervet af Ejeren af „Store Kro“ og brændte som sagt med denne 1874.

Forinden vi forlader „Store Kro“, vil vi berette en gammel Retssag mellem Kroejer *Christen Nielsen* og hans Hustru *Malene Larsdatter Munck*:

„Anno 1781 den 19de Juni indfandt vi underskrevne Rettens Betiente ved K.havns Rytterdistrikts Birketing os udi Lyngbye Stoere Kroe for i Følge een til S. T. Hr. Amtmanden indløben Klage fra Kroemand *Christen Nielsens* Hustrue *Malene Larsdatter* af 6te hujus med høybemeldte Hr. Amtmandens derpaa anførte Resolution af 11te Dito at holde det derudi begierte Politiforhør i Overværelse af de 2de Tingmænd *Jørgen Nielsen* af Lyngbye og *Peder Christensen* af Nærum og hvorpaa de bemt. 2de Tingmænd fremlagde en skriftlig Politie Indkaldelse af 16 hujus, som med Forbrydelsens paategning er saaledes lydende:

Efter *Malene Lars Datter Christen Nielsen* Kroemands Hustrue i stoere Kroe i Lyngbye indgivne Klage og Hans Excellence Hr. Geheimeraad og Amtmand *Scheel Plessens* paategnede Resolution af 11te hujus bliver bemeldte *Christen Nielsen* Kroemand herved advaret og tilholdt at møde for Politie Retten som bliver holdt udi hans eget Huus stoere Kroe i Lyngbye førstkommende Tiersdag d. 19de Juni om

Formiddagen Kl. 9 Slet, paa Spørgsmaal at svare og andres Recklameringer at paahøre angaaende Eders haarde og usømelige Forhold mod Eders Hustrue, saavel Søndag Nat den 3die hujus som forhen paa andre Tiider m. m. som af hende Deres Velfærds Sag betreffendes er paaklaget og direkt kand Dependere. Ligeledes Inclades i at møde for Politie Retten til samme Tiid og Sted *Christian Skomager Svend* og *Hans Andersen Steensmarck* begge af Lyngbye, at svare paa Spørgsmaale og anhøre Andres Forklaringer angaaende Eders uforsvarlige Forhold imod bemte *Christen Nielsens* Hustrue den berørte Mandag Nat, saavel i som uden Stoere Kroe med hvad deraf dependerede. Til herom med hvad viidere Klagen formelder som Vidner at aflevere Sandfærdig Forklaring Indkaldes under Falsmaals Straf til samme Tiid og Steed at møde for Politie Retten nemlig *Pigerne Lisbeth* og *Leene* i Stoere Kroe *Morten Nielsen* tienendes hos *Anders Jensen Erik Svend* hos *Mathias Smed* *Vægteren Peder Nielsen* *Karlen Peder Jensen Adam Svend* paa Sr.*Dots Mølle**) *Anne Jens Datter* og de andre Pieger i Stoere Kroe *Smeden Vogler Frands Hunæus*, *Hans Høeg Tømmermester Lars Baggers Piege Kirsten Worm* *Vasker Koenen Stine* hos *Jørgen Tingmand Niels Pallesen* *Huusmand af Lyngbye*, *Mads Møller Svend* paa *Friderichsdal Mette Kirstine* samt hendes Mand *Mogens Væver* paa *Friderichsberg* og *Tingmanden Peder Christensen* og *Jørgen Nielsen* alt til et Politie Forhørs erhvervelse. Ballerup d. 16 Juni 1781.“

„Anno 1781 den 18de Juni haver vi undertegnede lovlig forkyndt denne Politie Indkaldelse i Stoere Kroe for Kielder Stuen nemlig *Sidse* og *Peder Jensen* som da lovede at berette det for deres Hosbonde naar han hiemkom — — —.

Hvilken Indkaldelse de forbenævnte 2de Kaldsmænd Eedelig afhiemlede lovligen at have forkyndt, som deres Paa-tegning udviiser. —

Dernæst blev fremlagt forberørte til Hr. Amtmanden indgivne Klage med Paategning. Derved fulgte Attest fra forrige Sogne Præst i Lyngbye Dr. Professor *Borch* af 6te huius, den Klagen lyder som følger:

*) Lyngby Mølle.

„Foruden det at ieg ved underdanigst P. M. ved min Mand *Christen Nielsen* i een deel baade ryggesløse — — — Adfærd, maa see mig Dag efter anden ruineret og vores fælles Velfærd ved Svier, Spiel, utidige Processer og allehaands Liederlighed er sat overstyr, er ieg endog udsat for mit Livs Berøvelse, paa den grumeste Maade, weed det han i sin utidige Druckenskab efterstræber mit Liv Dag og Nat med Hug, Slag, samt skadelige Instrumenter og Trudsels Ord, hvorfor ieg ofte har maattet flye, og søge Tilflugt om Nætterne under aaben Himmel; ofte forhen at have uden ringeste Føye forpryget og mishandlet mig jaget mig ud af Huuset, endog i den strængeste Kulde ved Vinterens Tiider hvor ieg havde maattet omkomme dersom ieg ikke af Christelige Mennesker var bleven ræddet fra hans Tyranni og taget i Beskyttelse. — Hidintil har ieg overbaaren hans rasende Ondskab i det Haab at han ofte saavel i forrige Sogne Præstes Hr. Professor *Borches* som andre ærværdige Mænds Formaninger skulde have forbedret sig. Men da han derudi fremturer og daglig bliver værre, saa er det mig nu ikke længere mueligt at udholde det ulyksalige Liv hvori ieg har gaaet i daglig Frygt for mit Liv og Helsen. Sidstledne Søndag indtog han ved eet Slet, da ieg stod afklædt for at gaae til Sengs 2de Svenne af Bysen — — — *Niels Andersen Steenhugger* og *Christian Skomager Svend* til Svier Drik, og fordi ieg søgte at raade ham fra denne Uorden angreeb han mig med Hug og Slag af sit Spansk Rør, drog mig efter Haarene langs over Gulvet og derpaa kastede mig ud i Køkkenet, hvor Pigerne, som allerede vare til Sengs, kom mig til Hielp, da ieg ellers var bleven myrdet, hand lukkede derefter alle Dørene i, og i denne halvnøgne Tilstand maatte ieg wanke om, om Natten paa Gåden, hand sendte derefter forbemte sine 2de Staldbrødre ud veed 2 Slet for at eftersøge og antaste mig, hvilket de og gjorde. Af dem slog een mig saa veldig med een Stok at ieg styrtede halv Død til Steenbroen. Denne Medfart saae foruden een Mængde forsamlede Mennesker, følgende, som ieg blev vaer neml.: Begge mine Piiger *Lisbeth* og *Leene* hans Broder *Morten Nielsen* tienende hos *Niels Jensen*, *Erich* Svend hos *Mathias Smed* og Vægteren *Peder Nielsen*. Jeg har nu altsaa atter begieret mig fra ham for at

redde mit Liv og derefter mig ikke til oftere at forsøge hans Tyranniske og ugudelige Medfart men maae søge Øvrighedens Beskyttelse for min Sikkerhed.

Angaaende hans i mod mig til adskillige Tiider udøvede Tyranniske mishandlinger, Trudsler og Efterstræbelser hans Ryggeløse — — — og ødelæggende Adfærd hans Svier og ødelæggende Daarskab — — — kand iblandt andre bruges til Vidner Karlen *Peder Jensen Adam Svend* paa *Dots Mølle Anna Jens Datter* og de andre Piiger paa *Stoere Kroe Smeden Vogler Frands Hunæus, Hans Høeg, Tømrmester Lars Bagers Piiger Kiirstine Worm Tingmændene Peder Christensen og Jørgen Nielsen Vaskerkoenen Kathrine* med *Jørgen Tingmand, Mads Møller, Smed* paa *Frederichsdal, Mette Christine* samt hendes Mand *Mogens Væver* paa *Friderichsberg*. Thi beder ieg herved underdanigst at Deres Excellence naadigst ville tage mig ulykkelige Kone i Beskyttelse og for det første foranstalte at hans og forbemelte 2de Sviirebrødres (?) ugudelige Opførsel imod mig sidste bem.t Nat, saavel, som hans forrige mishandlinger saavel imod min Persohn, som i Almindelighed hans ødelæggende og Rasende Adfærd, hvorved adskiellige Ulykker kand erkomme og alt hvad ieg ved min Sved og Møye har erhvervet aldeles forsettes, maatte ved et Politi Forhør vorde oplyst, paa det ieg kunde vorde indsatt i min Eiendom og Nærings Vei, og de nødvendige Midler og — — — til min Tryghed saavel paa Liv og Lemmer som min Velfærds Fortwahren.

Kiøbenhavn den 6 Juni 1781 *Malene Larsdatter.*"

Hermed følger en Attest fra forrige Sognepræst Hr. Professor *Borck*.

Til Deres Excellence Geheimeraad og Amtmand *Scheel Plessen*:

Af foranstaaende Klages Indhold ved et Politi Forhør vorder oplyst haves intet imod at erindre.

Kiøbenhavn d. 11 Juni 1781.

Paa hans Excellence Hr. Ghr. og Amtmand *Scheel Plessens* Vegne

I. Ibsen.

For Retten læst og paaskreven.

Efter Kroemanden *Christen Nielsens* Hustrues Klage over

hendes haarde medfart har ieg som daværende Præst i Lyngby kaldet ham for mig, formanet ham til et bedre og christeligere Forhold imod sin Hustrue, hvilket han da og lovede. Dette efter Begiering meddeeles.

Khavn d. 6 Juni 1781.

Jørgen Borch. Professor Theol.

For Retten læst og paaskreven.

Christen Nielsens Hustrue mødte saavel som hendes Mand saa og indkaldede *Hans Andersen* Steenhugger. Saa mødte og Procurator *Palle* med Klagerinden som foreviste Hr. Amtmandens Tilladelse af 16 hujus at overvære dette Forhør — — —. Og blev dernæst den indkomne Klage oplæst hvortil *Christen Nielsen* svarede at forholder sig ikke saaledes som Klagen indeholder men han derimod skellig Aarsag at klage over sin Hustrue, hvorom han siden skal indgive sin skriftlige Andragende til Hr. Amtmanden ifald ingen mindelig Foreening skulde finde Sted, som han dog haaber og vil ønske. Og den Indkaldede *Hans Andersen* erklærede at hand ikke i nogen Maade har tilføyet Klagerinden nogen ondt. Og hvad den anden kand havde forøvet er ham ubekiendt. Klagerinden igientog sin Klage, og skulde ikke heller være uvillig til Klagens mindelige Afhandling naar hun derom hørte een Proposition hvormed hun kunde være tient og tilfreds. Saa at hun maatte blive separeret fra hendes Mand.

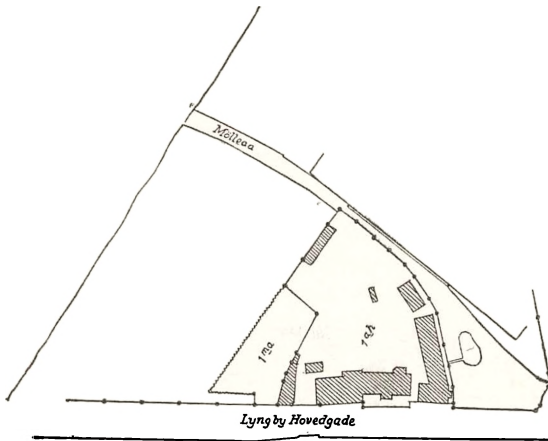
Christen Nielsen var villig til for at forebygge alle Omstændigheder og deres Miscredit imellem Folk — — — indgaaende alle billige og muelige Vilkaar til endog den af hans Koene forlangte Separation. Til saadan Ende vilde han give hende noget vist aarlig eller kvartalsvis til underholdning efter hans Næring og Indkomster og Velstandhed eller var eenig at deres Gaard og Boe blev lovlig vurderet af Kyndige Mænd til Deelings Efterretning og naar — — — blev fra regnet Prioriteten og Giælden. (Han vilde da give hende Halvdelen af Resten). Og til Sikkerhed derfor at give 2den Prioritets Pante Rettighed i stoere Kroe og dens tilhørende næstefter de 2700 Rdl. som endnu Rester paa første Prioritets Panterrettighedsobl. —

Christen Nielsens Hustrue erklærede, at hun for at hendraage sin øvrige Levetiid i Fred og Roelighed, vilde være

Freds med at drage fra hendes Mand naar hun fik udleveret sine Gangs Klæder og linnet Tøy, Deres Eiendele paa lovlig maade blev deelt og hun derefter enten fik udbetalt eller paa den foreskrevne Maade ved 2den Prioritets og lovlig Obl. gjort til lovlig og nøyagtig Sikkerhed for det halve samt desuden ugentlig af Næringsbruget — — — naar *Christen Nielsen* ellers vilde vedblive Nærings Bruget. — — — Og skulde *Christen Nielsen* ikke ville accordere hende dette propone-rede var hun villig til at paatage sig disse samme Skyldners Opfyldelse til ham naar han vilde drage fra hende og hun vedbliver Stedet og Nærings Veien. Dog vilde hun kun (?) under denne Propotion have sig forbeholden, som en afgjort Sag, at saafremt *Christen Nielsen* under denne Separation bliver til Sinds at sælge Stædet maae saadant ikke ske uden hendes Samtykke i saadant Salg, at hun da tilhører og faar udbetalt det halve af det Overskyd som maatte blive over den Priis Stedet nu vedtages for, nemlig 5000 rd. til Deeling ligelig imellem sig, og siden Gaardens Priis nu saaledes er vedtaget saa vilde hun være eenig udi at deres fælleds Møbler og Chreaturer m. m., hendes Gang Klæder og Lintøy, undtagen bliver estimeret til Deeling imellem Dem for 1000 rd., saa at hun, naar dette deres Eiendoms Værd sammendrages og derudi fradrages til nu ommeldte Gield nemlig Prioriteten 2700 rd. og den øvrige Gield 900 rd., faaer til hendes Part eller som foranført, een lovlig Pante Obl. med Prioritet udi Steden næstefter de 2700 rd. som nu staaer deri eller om samme skulde blive opsagt næstefter lige Summa som hos andre maatte laanes — — —. Ligeledes reserverede hun sig at, siden hun under denne til budne Deeling har faaet Deel i den Boet hidtil bestaaende Gield, saa vilde hun for Eftertiden være frie og endleediget for ald den Gield som *Christen Nielsen* enten har gjort eller herefter maatte gjøre da hand derimod ligeleedes skal være frie for hendes Gield og som hun og imens *Christen Nielsen* under denne Separation ved Døden skulde afgaae forholde sig sin Rett som Encke samt at hun for — — — den erhvervede Kogl. Confirmation paa denne Foreening, hvad samme skulde koste — — — er fritagen og af ham nemlig *Christen Nielsen* Selv betales.

Christen Nielsen indgik den foreslagne Separation, at be-

holde Stædet med Møebler og wiidere for den derfor ansatte Summa samt svarede til den anførte Geld og til hans Koene at udstæde det begierede lovlige Pante Obl. naar forlanges saavel for hendes Part af Boets Behold 1200 rd. som til hendes Sikkerhed for de ugentlig ansatte 10 Mark at begiyndes og Renten regnet til Dato, og i øvrigt var fornøyet og tilfreds herved indgik de af hans Koene foreslagne Conditioner og

Matr. Nr. 1 ah af Kongens Lyngby — nuværende Hotel Lyngbys Grundareal. Matr. Nr. 1 ma henhører nu under Sorgenfri Slotshave, men har tidligere været paa private Hænder og er efter Beskrivelsen det omhandlede Jordareal.

Vilkaar. Ligesom han nu overleverede hende hendes Gangklæder og paa hendes Forlangende forsikrer at hand icke skal gjøre nogen Pantsætning til Præjudice for dette nu hans Koene accorderede førend hendes Kraves Obl. behørig er Udstædt og tinglæst. I Anledning af denne Forening frafaldt *Christen Nielsens* Koene nu sin Klage imod hendes Mand, dog under Forbeholdenhed af hendes Rett saaledes som vedtaget er ligeleedes som hun og forbehold sig sin Rett og Tiltale til de 2de øvrige Indklagede, og hold unødigt nu at lade afhøre de herom Indkaldede Persohner især da den eene Indklagede icke er tilstæde eller kaldet.

Hvorefter altsaa det passerede blev sluttet og med Hænders Underskrift bekræftet.“ —

Jeg synes, denne Retssag i flere Retninger er et Tidsdokument, der ikke alene viser Tidens Raahed i Sæderne men ogsaa den gifte Kones ulykkelige og utrygge Stilling, naar hun havde faaet en fordrukken og brutal Ægtemage. Men det synes ogsaa i nogen Maade at vise hendes Eftergivenhed og Villighed til Tilgivelse for den lidte Tortur, naar hun blot sikredes for Fremtiden saavel økonomisk som for Gentagelser, — jævnfør Konens Ord til Dommeren, for hvem hun beklagede sig over Mandens Brutalitet: „Ja, jeg ved nok, at Klø skal der til, men han overdriver det“. —

Historisk-topografisk Selskab har tidligere udgivet:

V. Fraas: Skoleforhold i Lyngby-Taarbæk Kommune gennem Tiderne (1929). — (Pris 1 Kr.)

Lyngby-Bogen 1933 (udsolgt).

- 1934, der bl. a. indeholder: Gyrithe Lemche: Den bernstorffske Vennekreds i Lyngby. — J. Rambøll: De Virum Bønder paa Kristian den Fjerdes Tid. — (Pris 2 Kr.)
- 1935, bl. a.: J. A. C. Rastrup: Byggeforhold i Lyngby-Taarbæk Kommune efter 1870. — Johan Lemche: Under Sorgenfris Enemærker. — (Pris 2 Kr.)
- 1937, bl. a.: A. C. Tandrup: By og Bol. — Johan Lemche: Lyngby Bys Bondejord paa Udskiftningens Tid. Fra Udskiftningen af Lyngby Bondejord i Aaret 1777. — (Pris 2 Kr.)
- 1939. C. M. Smidt: Kirkens Historie. — H. A. Rosendal: Kirkens Præster. — (Pris 2 Kr.)
- 1941. W. Marstrand: Kongens Lyngby. — (Udsolgt)
- 1945. A. C. Tandrup: Det kommunale Styre i Lyngby-Taarbæk Kommune 1842—1892. — (Pris 5 Kr.)

Sagregister til Lyngby-Bogen 1933—39. — (Pris 1 Kr.)

Kongens Lyngby, Billedhefte (1936). — (Pris 2 Kr.)

Dyrehaven. Fra Ismark til Naturpark (1938). — (Pris 3 Kr.)

S. Kaulberg: Mølleaaen og dens Søer (1944). — (Pris 1 Kr.)

Hjemstavnsbog for Lyngby-Taarbæk Kommune. I. Del: Jens A. Weile: Overfladeformer og Jordbund. Planter og Dyr. (1944). — (Pris 2 Kr.)

Endvidere er Foreningen i Besiddelse af et Antal af Dr. Ejler Nystrøms Bog »Lyngby Sogn i Fortid og Nutid«, som Medlemmerne kan købe for 6 Kr. (halv Pris).

Foreningens Medlemmer kan ved Henvendelse paa Lyngby Bibliotek erholde ovennævnte Skrifter til de anførte Priser.

INDHOLD

	Side
J. A. C. Rastrup: Gyrithe Lemche	3
Johan Lemche: »Minderuner«	11
Georg Lehwald, Ulrikkenborg: Spredte Erin- dringer fra min Ungdom	22
H. V. Rygner: De gamle Gaarde i Lyngby	29
Preben Wilmann: Johan Wilmann	42
Johan Lemche: Omkring »Store Kro« i Kon- gens Lyngby	53
